

ANUL VII.

CLUJ,

1909.

RĂVAȘUL

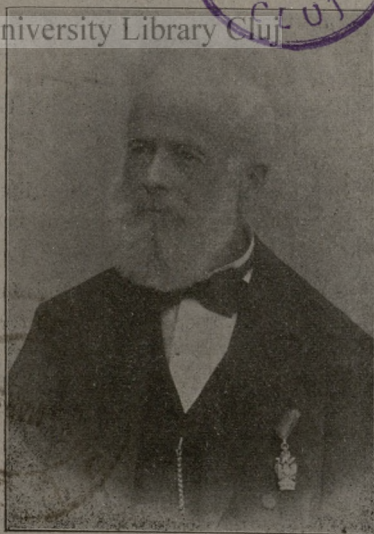
REVISTĂ CULTURALĂ ILUSTRATĂ

Apare lunar sub direcțiunea unui Comitet.

Intemeietorul revistei: Dr. Elie Dăianu.

Cuprinsul Nr. 2.

DELACRUCE: Florian Porcius. — ION ROȘIORU: În curtea Șoimilor, (Poezie) — I. E. TOROȚIU: Pe vârful Olimpului. — T. MURAȘIAN: Instreinat. (Poesie). — Dr. ST. POP: Românii la conciliul din Florența. — A. COTRUȘ: Sonet, Cântec. (Poezii). — AL. M.: Vorba vrăjită. — VLADIMIR I. GHIKA: Cugetări. — D. TOMESCU: Idile Spulberate. — I. G.: Un calendar cum se cade. — IM.: Rutenii din America și episcopul lor. Stările din Franța. Pentru P. Arch Scriban. — N. CÎRSTEA: Patronul oratorilor sacri. — O. B. S.: Porniri nouă în România. — Urme istorice din 1758—1767. — Crestături. — Povățuitorii opiniei publice. — † Coriolan Brediceanu. — Cronica politică lunară. — Românii Sârbo-fili. — Un interviu. — Cronica. — Cărți. — Reviste. — Ziare. — Posta Redacțiunei.

Florian Porcius.

Prețul abonamentului: Pe an 10 cor.
În străinătate 12 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) str. Jókai 6.

Tipografia «Carmen» Petru P. Barițiu în Cluj (Kolozsvár). Telephon 756.

Cărți nouă.

În editura «Minerve» din București au apărut următoarele novități literare:

1. Mihail Eminescu. Poezii. Ediție îngrijită după manuscrise, de I. Scurtu, Prețul Lei 1'50.
2. Titu Maiorescu. Critice 1866—1907. Ediție completă. Volum. III. Prețul Lei 1'50.
3. Impresii literare, de Izabela Sadoveanu-Evan. Prețul Lei 1'50.
4. I. Slavici. Povești. Prețul Lei 1'50.
5. M. Sadoveanu. Oameni și Locuri. Seria întâia. Prețul 2 Lei.
6. C. Negruzzi. Opere complete, vol. II. Poezii. Prețul Lei 1'50.
7. Din satul nostru. Nuvele și schițe, de Ion Ionescu-Boteiu. Prețul Lei 1'50.
8. La Han, la 3 ulcele, de Ion Dragoslav. Prețul Lei 1'50.
9. În urma plugului. Nuvele și schițe. Ediția II-a ilustrată. Prețul Lei 1'50.

Din biblioteca Minervei au mai apărut.

- Nr. 8. Teodor Vărnăv. Istoria vieții mele. Prețul 30 bani.
- Nr. 10. I. Rosignou. În Livadă. Sfaturi pentru cultura pomilor. Prețul 30 bani.
- Nr. 11. I. N. Potapenko. În slujba adevărată. Traducere din rusește făcută de Dr. I. Dușcian. Vol. I. Prețul 30 bani.
- Nr. 12. I. N. Potapenko. În slujba adevărată. Trad. din rusește de Dr. I. Dușcianu. Vol. II. Prețul 30 bani.
- Nr. 13. N. N. Beldiceanu. Cea dintâi iubire. Nuvele. Preț. 30 bani.
- Nr. 14. Karl Emil Franzos. Vrăjitoarea. Trad. e Vasile Savel. Prețul 30 bani.
- Nr. 15. C. Negruzzi. Traduceri în proză. Prețul 30 bani.
- Nr. 18. Al. Gh. Doinaru. Călugărul Gherasim. (O povestire foarte slabă!) Prețul 30 bani.

Din biblioteca românească: Socecu.

- Nr. 37. Kargavița. Dreptatea Mării. Nuvele. Trad. din grecește de V. Kostopol. Prețul 30 bani.
- Nr. 41. Ion Dragoslav. Povestea copilăriei. Amintiri. Prețul 30 b.
- Nr. 45—46. I. A. Basarabescu. Noi și vechi. Schițe și Nuvele Prețul 55 bani.
- Nr. 51. A. Fogazzaro. Eden Anton. Povestiri. Trad. din Italienește de D. Tomescu. Prețul 30 b.
- Nr. 52. M. Kogălniceanu. Deschiderea cursului de istorie națională Cuvânt rostit în Academia Mihăileană, la 24 Noembrie 1843. Preț. 30 b.

Din Biblioteca pentru toți.

- Nr. 403. M. Kogălniceanu. Acte. Scrieri din tinereță, discursuri cu o notiță introductivă de Petre V. Haneș. Prețul 30 b.
- Nr. 414. Paul Bourget. Cuvântul dat și o spovedanie. Nuvele. Trad. de I. Gr. Periețeanu (Narcis). Prețul 30 b.
- Nr. 412. Svatopluk Cech. Cântecul Sclavului. Trad. de Petre Lișteveanu. Prețul 30 b.

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.
Petru P. Barițiu

Adresa: Cluj, Jókai u. 6.
Abonamentul pe 1 an 10 cor.
» pe o jumătate de an 5 cor.

Intemeietorul revistei:
Dr. E. Dăianu.

Florian Porcius.

1816—1906.

„A trăit viață lungă dedicată științei și virtuții». *Analele Academiei Române, 1907.*

Pe Someșul-mare în sus, acolo unde valea se strîmtoarește tot mai mult, sub muntele *Corongișul*, ortacul *Ineului*, celui de 2280 m., este situată marea comună Rodna-veche, care cuprinde în sine ruinele vechi a unei puternice așezări orășenești, ce căzuse pradă năvălirilor pustiitoare a Tatarilor. Cum te apropii, într'o zi luminoasă, de aceasta veche Rodnă, ți-se pare că aci se sfârșește drumul, și că mai departe nu o se mai găsești trecere, decât pe potecile de munte, spre a ajunge deasupra *Ineului*, spre *Rotunda* șerpuitoare, care te călăuzește în Bucovina de azi, Moldova de acum 120 de ani. Strâmtorat astfel în privirea rotitoare, de-asupra comunei, în spre apus, călătorul cu interes observă negreșit o cruce înaltă, neagră, strălucitoare în zare, care ca un paznic urieș să ridică de pe un bloc mare de granit colțuros. E o peatră ruptă din stâncile munților nostri. Ea străjuește la capul uni om, care în viața sa, cu o pasiune nemaipomenită a străbătut de nenumărate-ori prin munții aceluși ținut, culegând cu mare grijă străbătătoare flori și ierburi nebăgate în seamă de alții, dar nespuse de mult prețuite de el, până ce și-a închis ochii, spre a se

odihni la sinul munţilor sei, şi a trece, cu sufletul, pe plaiurile de vecinică verdeaţă, unde nu este întristare, nici suspinare....

Acolo e mormântul neuitatului grăniţer, *Florian Porcius*, care a trăit 90 de ani, va să zică cu adevărat o viaţă lungă, şi, ce e mai rar şi mai cinstit încă, o viaţă dedicată „ştiinţii şi virtuţii”.

Monumentul acesta s'a ridicat de curând, prin stăruinţa şi cu cheltuiala «Academiei Române», s'a lucrat aici în Cluj, sub ochii nostri, şi-l vedem şi acum ca şi când am fi lângă el. Simplu, foarte simplu, dar mare şi expresiv, el răspunde perfect de bine omului, pentru a cărui pomenire între oameni s'a ridicat. Din blocurile colţuroase, ca ale unei stânci necioplite de prin piscurile Carpaţilor, resare o cruce ca de 2 metri. Cruce simplă, cioplită din acelaş granit, cizelată şi poleită cu strălucire sombră, care glăsuşte ca un cuvânt din ceea lume... La piciorul crucei, din suprafaţa aspră a stâncii ies, nebulos, la iveală, ici-colea, nişte frunze de lauri şi de oliv, semnele botanice, şi simbolul gloriei, ear mai jos o tablă lustruită din aceeaşi massă a oţelosului granit, pe care se cetesc aceste slove aurite:

AICI SE ODIHNEŞTE

FLORIAN PORCIUS

IUBITOR ŞI CUNOSCĂTOR AL NATUREI

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

MDCCCXVI—MCMVI.

* * *

La acest mormânt vrem să ne închinăm sufletul, pentru că el cuprinde remăşiţele unui bărbat rar şi scump al neamului nostru, un bărbat al cărui caracter merită

să fie pus sub ochii tinerimei române, care caută modele, ca prototipuri de cunoscut și de urmat. Și o facem cu atât mai bucuros, că chiar acum un profesor român, credincios învățacel al marelui învățat, a căutat să scoată printr'un studiu serios, la iveală, icoana vieții și activității acestui bărbat al nostru, care pentru meritele sale de om, de învățat, de Român și de grănițer român, e vrednic să nu fie uitat așa de curând, după cum e obiceiul pe la noi, mai ales în aceste timpuri de uitare și scădere.)¹

Știința, la noi, e floare rară, aproape necunoscută și neprețuită. Dedați cu buruienile de un miros penetrant, cari se întâmpină pe lângă drumuri, și pe toate gruițele, florile rari dela înălțimile alpestre, nu le căutăm, nu le cunoaștem și nu le știm prețui. Impletim adese cununi, din aceste flori comune și ieftine ale demagogiei, și pe mulți tineri, cari au știut, în ori-ce chip, să umplă sau să umfle chiar senzația unei zile, îi ridicăm la apogeul, pe cât de înalt, pe atât de șubred al gloriei populare; dar pe cei-ce o viață întregă, de multe-ori o viață lungă, au muncit cinstit pe toate terenele spinoase și înțelenite ale culturii, ori chiar ale științei, îi nesocotim cu toată ușurătatea ignorantă a demagogiei, care nu mai vede nimic, ce se ridică peste nivoul capului său.

Drept are L. Börne, când zice, că «trebuie să fii mic, pentru a fi pe placul micilor oameni»; cu toate acestea cei puși în slujba culturii unui neam, vor desprețui aceasta mică popularitate efemeră, și vor căuta, ca în locul «gloriilor de stradă și la ușa cafenelii» în locul oamenilor «ce se luptă cu retoricile suliți — în aplauzele grele a canaliei de uliți», să propună tinerimei, care se ridică sub ochii lor, setoasă de adevăr și frumseță, numai pildele adevăraților oameni buni și mari, pe cari istoria

¹) Florian Porcius ca botanist De Dr. Ambrosiu Chețan, profesor. Blaj 1908. Tipografia Seminarului teol gr.-cat. pag. 39. Prețul 50 fil.

ni-i-a păstrat și ni-i-a limpezit, ca pe urmele lor să limpezim și noi mințile și inimile tuturor.

Intre aceștia se numără cu vrednicie și Florian Porcius, a cărui figură senină ne-o scoate în relief zelosul profesor intelectual dela Blaj, Dr. Ambrosie Chețan.

Născut la 16 Aug. v. 1816, din părinți grănițeri, plini de credință și evlavie, Florian Porcius, trecând în școlile Blajului și Clujului, s'a făcut un fiu vrednic de părinții și frații sei grănițeri. Intrat de tiner în miliția graniței, s'a impus curând prin istețimea spiritului și cinstea caracterului său, și drept răsplată fu trimis să învețe pedagogia în Viena, spre a se face, din gregar grănițer, dascălul grănițerilor. În largul orizont al capitalei împărătești tinerul Florian nu-și uită de cuibul părintesc al Ardealului seu frumos, și gândindu-se de sigur, la soarta fraților de acasă, al căror traiu se împărțea între slujba împăratului și munca câmpului, între purtarea puștei și purtarea plugului, pe lângă teoriile pedagogice el învâța și economia rurală, ear din aceasta, atențiunea și interesul i-se ramifică asupra botanicei.

Băiatul țeranului grănițer, care de atâtea ori va fi păscut oile și mielușei prin poenile înflorite, a simțit, ca și o revelație nouă, când a început să cetească și aceste slove mândre, înflorilate, aceste grandioase inițiale din cartea Naturei, pe care însuși Dzeu a scris'o pe seama celor ce vor să cunoască din făpturi pe Făcătorul. Și a cetit cu deliciu viața sa întreagă, învărtind cu plăcere crescândă paginile câmpiilor țerii sale.

«Nici o îndestulare — zice el — nu mulțumește mai mult pe om, și nu-i pricinuește plăceri mai felurite, decât privirea cu luare aminte la lucrările naturei... Dacă am trăi câteva veacuri, și dacă fiecare zi, fiecare ceas, l'am întrebuințat spre a cerceta numai minunata creștere și înmulțire a ierbilor pe pământ, am găsi la sfârșitul vremii mii de lucruri, pe cari nu le-am putea tălmăci, care ar rămânea ascunse pentru noi, și cari ar atâta din ce în ce a noastră băgare de seamă. Mulțumirea ce vom găsi într'aceste va crește, cu atât mai mult, cu cât vom cerceta mai cu îngrigire scopul, ce *Dumnezeu și-a propus* în lucrările sale, pentru-că frumșețile naturei sunt cu mult mai de mirare și mai înalte, decât ceea

ce se poate face prin meșteșugul omenesc» (Buletinul societ. de știință, Buc 1901. pag. 339).

Rentors dela Viena Porcius se face dascăl în Rodna sa, apoi în Zagra, dar el rămâne un pasionat botanist, care cutreeră munții, culegând ca o albină, nu mierea florilor, ci însăși florile, aceasta mieră minunată a pă-mântului, și adâncindu-se, tot cu mai mult interes, în tainele vieții și frumseții lor, din zi în zi, evlaviosul fiu al părinților sei, se întărește prin aceasta cetire de psalmi ai naturei în credința sa luminată, pentru că plan-tele și florile, — zice el — «pe tot minutul, fără deosebire, obștesc bunătatea lui Dumnezeu».

Eată cum știința cea mai esactă, și mai adâncită, armonisează perfect în sufletul sănătos, cu credința, și se prefac amândouă, contopite, într'o admirabilă religione înălțătoare a sufletului luminat.

În aceasta armonie, fără de care nu este frumseță, nici mulțumire în viață se desvoaltă caracterul frumos al bărbatului, care în feliurite slujbe, administrative și judecătorești, remâne statornic, pe o formă iubind pe Dzeu și neamul seu, pe o formă remânând democrat, cu toată elita științei ce-l distingea și la înălțimea funcțiilor, ce plinea, și cari i-au pus pe piept din grația suveranului «coroana de fier» cl III. cu rang de cavaler, pe o formă remânând bun patriot și bun Român, și neclintit apărător al drepturilor, atât de amenințate, ale grănițerilor.

Prin puterea adâncă a științei sale botanice, Porcius ne-a făcut fală în toată lumea; întreținea societăți străine, din alte țeri, cu studiile și comunicatele sale, vorbind și stăpânind și în scris patru limbi; purta corespondență cu zeci de savanți, din specialitatea sa, din toată Europa, chiar și din America; dar toată vâlva aceasta nu l'a abătut dela dragostea umilitului seu popor, ci dinpotrivă, retrăgându-se la 1877, cu 60 ani, la penzie, s'a dedicat și mai mult, în singurătatea sa din Rodna, studiului seu predilect

şi slujbei cauzei publice a Românilor, mai ales a celor din graniţă. Membru al Academiei Române din Bucureşti, el ne-a făcut fală Ardelenilor prin discursurile sale ştiinţifice şi prin studiile sale botanice, contribuind şi el, cu a sa specialitate, la curentul cultural, ce stăpânea pe atunci toate minţile.

«Atunci — zice Dr. Cheţan — când Timoteiu Cipariu, George Bariţiu, Ales. Papiu Ilarianu, Jacob Mureşan, şi alţi bărbaţi aleşi erau preocupaţi de latinitatea limbei şi de originea noastră romană, Florian Porcius, adună din gura poporului român numiri de plante, dovezi de limbă incontestabile şi urzea acea ştiinţă, care alţii înainte de el nici n'au încercat'o, şi prin care a făcut cinste, onoare deosebită, neamului nostru românesc».

Dragostea de tot ce e românesc şi patriotic şi-a petrecut'o şi în monumente ştiinţifice, cari vor rămâne, în numirile acelor plante, pe cari el le-a descoperit şi le-a clasat în ştiinţă, şi cari, multe, poartă atribute după numele bărbaţilor nostri mari, sau după munţii şi locurile noastre. ¹⁾ CU Cluj / Central University Library Cluj

De aceea firească a fost bucuria şi însufleţirea cu care s'a sărbătorit, printr'o serie de serbări, în cadrele «Asociaţiunei» aniversarea a 80 a zilei naşterii lui, în 1896, serbări la care a luat parte, cu sufletul, toată lumea românească.

«Octogenarul nostru» era atunci astfel celebrat într'un ziar, fruntaş pe acele vremi, în numele tuturor:

«Din seria de serbări bisericeşti, culturale şi sociale, ca un simbol se ridică, frumoasă şi venerandă, figura bătrânului iubilat, octogenarul nostru *Florian caval. de Porcius*. Înalt, impunător prin statura şi figura simpatică a feţei sale, încadrată de o cinstită barbă înălbită, şi un păr arginţiu, suflată de un spirit

¹⁾ Atari numiri sunt: *Carex Baritiana*; *Galanthus Alexandrii*; *Molinia Hodosii*; *Sysimbrium Quintescui*; *Lonicera carpatica*; *Valeriana dacica*; *Myosotis transsilvanica*; *Knautia Crăciunelensis*; *Festuca Porcii*, etc.

blând de modestie și afabilitate, acest bătrân al nostru, care poartă 80 ani de grea activitate, va fi punctul de atracțiune al tuturor serbărilor din Rodna. Vedem înainte, cu ochii sufletului nostru, aceste frumoase zile, consacrate intereselor sfinte ale neamului și bisericei noa tre, și par'că ne vine să alergăm în sbor spre a fi în mijlocul acestor frați din graniță. Datoria însă ne reține... De aceea le trimitem înainte salutul nostru, siguri fiind, că toți Românii vor fi în un gând cu ei atunci când iubitorului de flori și de muncă cinstită, cunună de recunoștință îi împletesc, pentru îndelungata și frumoasa sa viață». ¹⁾

Florian Porcius.

Cinstea ce s'a dat în vătașului Porcius în viață, i-se cuvine lui întotdeauna și după moarte, căci nemurirea lămurind ființa lui omenească ni-l pune într'o lumină cu atât mai curată înaintea ochilor. Și cum avem așa de puțini bărbați devotați științelor adevărate, cu gândul bun de a ne ridica neamul, armonisând sufletele nedumerite în fața științelor necredincioase, ce dărâmă, în loc să zidească, ar trebui să împletim cununi din florile cele mai strălucitoare ale limbei noastre românești, spre a încununa figurile acestea senine, cari pot chema generații întregi de suflete curate spre știință și virtute, și prin aceasta spre mărirea și întărirea neamului nostru întreg.

Delacruce.

Din înțelepciunea lui Goethe.

Nimic nu e mai stricăcios pentru un adevăr nou decât o greșală veche.

*

Ca să înțelegi, că ceriul e pretutindenea albastru, nu e de lipsă să încungiuri lumea toată.

¹⁾ Tribuna. Sibiu a. XIII. 1896. Nr. 172.

În Curtea Șoimilor

(Din Dreizehnlinden de F. W. Weber)

Statornici își arau voioși ogorul,
Prășiau albine, 'n lunca lor mănoasă,
Pășteau sub pază trează oi și ciurde
Și roibi sglobii cu coama de mătăasă;

Se oțeau în frângere de sulți,
In fugă și 'n izbit, ca 'n vremi străbune,
Ori năvăleau ca fulgerul, cu fierul,
Când pizma îi chema ca să-și răzbune,

Voinici, își petreceau ferbând la bere,
In viscol greu plecau la vânătoare,
Și zeilor străvechi cinsteau prinosul
Jertfirii lor din sfânta-le căldare.

In curtea șoimilor, prin veacuri mute,
Invârtoșați, din neam în neam, șoimanii
Sub grinzile acelorași căminuri
Și-au dăpănat din străvechime anii,

Cinstiți și neclintiți, pân' nu purcese
De-a lungul Rinului, pojar și pară,
In valuri mari prin văile saxone,
Din deal în deal, din sat în sat, prin țară:—

Războiul cu Carol! Cât plâns de mame!
Războiu! Tresaltă sămânția toată;
Războiu cu Dumnezei, războiu cu oameni,
Treizeci de ani tot luptă 'nverșunată!

Părintele lui Elmar, Alfric, cade,
 Indurerat, cu inima zdrobită,
 Aduce-acasă rane adânci şi grele, —
 Dar cea mai grea e 'n suflet tăinuită. —

Infrânţi şi 'ngenunchiaţi erau saxonii;
 — Ca pe-un mistreţ rănit în preajma stâncii,
 Şi istovit, întins fără putere —
 l-au înjugat cu ne 'ndurare Francii.

Soţia, Irmintruda, cearcă toate;
 Ea crede în puteri vindecătoare,
 Amestecă ulei şi leac de sucuri
 Ce dorm ascunse 'n poame şi în floare.

Cărunta Vrăjitoare, Swanahilda,
 Dă 'n semn, şi 'n bob, şi face tot ce ştie,
 Rosteşte vorbe, — aruncă beţişoare¹
 Să împiedece tristeaţa şi urgie. —

— Şi mărăcini, şi vorbe — toate-s bune,
 Durerile şi jalea de-aţi petrece,
 Dar cel mai bun leac întru văerare
 E totuşi numai bulgărul cel rece...

Trad.: Ion Roşloru.

(Va urma).

¹ Aruncarea beţişoarelor se întâmplă așa, că tăiau bățele scurte din lemn de fag; încrestau pe ele mai multe semne, le aruncau apoi într'un lînțoliu alb și invocând într'aceea pe zei, ridicau un bățișor sau mai multe, din care să cetească prorocia. — În original: vrăjitoarea e redată cu cuvântul „Drude“; acesta are aceeași însemnătate cu „Weleda“, fetița mitologică, care în turnul ei din „Bructererland“ tălmăcia alor sei voința zeilor și biruința în contra dușmanilor. Se credea, că chiar ar lupta alături de eroii cei mai aprigi. Drept răsplată i-se jertfea partea cea mai prețioasă din pradă. V. Dr. F. Kauffmann: Mythologie, pp. 27, 58.

Pe vârful Olimpului.

De H. Sienkiewicz.

Era într-o primăvară. O noapte argintie, stropită cu rouă și parfumată cu miros de iasmin, se lăsă încet și liniștită.

Luna plină se rostogolia pe 'ndeletă peste vârful Olimpului. Razele ei luminau culmile munților acoperiți cu omăt aruncând o lumină sombră, ce trecea din când în când într'un albastru întunecat.

Pe valea Tempe se întindea umbra întunecoasă ce o arunca o silhă deasă, printre ramurile căreia se legăneau privighitorile, vărsându-și glasul în suspine atât de jalnice, încât părea că oftează împreună cu ele întreaga dumbravă. Cântecul lor resunau în note de caval, ear resunetele trezeau misterul nopții lovind în întunerecul ei ca niște stropi de ploaie deasă, ce pică la pământ.

Din vreme în vreme amuțiau și atunci reinvia o tăcere așa de mare, încât mai că s'ar fi putut auzi, cum zefirul primăvăratec topia prin vârfulile cărunte omătul grunțuros. O noapte strălucită de primăvară, o adevărată noapte de ambrosie!

În acea noapte veniră acolo sfinții Apostoli Petru și Pavel. Obosiți de drum se așezară pe o stâncă și începură să țină judecată asupra zeilor celor vechi. Aureola ce încununa capetele bărbaților, le lumina părul argintiu, sprincenele dese și ochii lor schinteietori.

Mai în jos, la poalele muntelui, sclipea într'un străluciu alburii, sub umbra fagilor, ceata zeilor uiatți, ce tremurau așteptând județul înfricoșat.

Petru făcu cu mâna. La acest semn ieși din mulțime mai întâi Zeus, stringătorul de nourii, și se apropie de Apostoli. Înfrățirea lui era încă mândră; era mare ca un urieș, drept așa după cum măestrul Phidias îl plăsmuise din marmură, dar acum era îmbătrânit și melancolic. Un vultur bătrân cu aripile rupte stetea la picioarele lui, ear fulgerul albastru, pe a locuri ruginit și stâns, svâcnia slăbit în sus, lunecând din mâna celui ce odinioară fusese părintele zeilor și al oamenilor.

El stetea umilit înaintea Apostolului și se gândea în sine la puterea zeească ce o avuse mai înainte.

Își ridică în sus capul plin de mândrie și-și ațînți privirea divină. strălucitoare ca fulgerul și cruntă, în fața bătrânului pescar din Galilea.

Olimpiul deprins la ascultare se cutremură din temelie. Se clătinară fagii înspăimântați, glasurile priveghitorilor amuțiră, și luna palidă ca pânza Arachnei, își arunca razele ei peste fruntea munților încărungiți, Pentru cea din urmă oară scoase vulturul un țipăt ascuțit din ciocul său strâmb. Fulgerul deșteptat de puterea de dinainte svâcnî înc'odată în flacări și apoi pică scârbit la pământ, incolăcinduse pe după picioarele stăpânului său. Pocnind și trăsbind își ridică în sus, din când în când capul său colțurat și inflăcărât, gata, asemenea unor șerpi, să se nimizească prin ghimpii proprii.

Dar Petru călcă cu picioarele flacărele cornurate și le bătu în pământ. Apoi se întoarse către strângătorul de nouri și-i zise într'un ton aspru:

— Blăstămat și afurisit să fii, în vecii vecilor!

Și Zeus se stinse la moment devenind palid ca ceara și șoptind cu buzele-i negre: «*Anagke*»!¹⁾ Apoi intră în pământ.

Al doilea apăru Poseidon, cu pletele-i negre, cu ochii căpriei și cu furca cu trei coarne în mână. Și acestuia îi zise Petru:

— Deacuma înainte nu vei mai întărâta tu valurile mării, nici nu le vei alina tu, nici corăbiile rătăcite pe undele mării nu le vei mai mâna tu în porturile liniștite, nu tu, ci *Steaua* mării!

Când auzi Poseidon aceasta, scoase un țipet prelung par'că ar fi fost lovit de durere subită și în câteva clipe se stinse și acesta, pierzându-se printre norii efemeri.

Și asuma se ivi Apollo, cel cu părul de argint, și pași cu lira în mână înaintea sfinților Apostoli. Lui îi urmau cele nouă muse, ce se mișcau ca niște colone albe. Sosiră și musele, încremenite de frică, fără resflu și fără speranță în inimă, așteptau aspra judecată. Strălucitul Apollo se îndreptă către Pavel și începu să vorbească cu voce sonoră:

— Stăpâne, pe mine mă crută, căci mai pe urmă trebui-vei să mă reinții eară: Eu sânt floarea sufletului omenesc, bucuria lui, eu sunt lumina și dorul lui după Dumnezeu. Tu știi, stăpâne, prea bine, că nu poate cântarea pământului să se înalțe la cer, dacă aripile ei sunt rupte. Deci vă rog, stăpâniei mei, nu omorâți cântarea.

Se făcu tăcere. Petru își ridică ochii spre cer, ear Pavel își priponi coatele de mănunchiul săbii și rezemându-și fruntea de podul palmelor, căzu pe gânduri.

¹⁾ Stăpânește!

În sfârșit se sculă Pavel și făcu liniștit semnul crucii peste capul strălucitor al zeului și zise:

— Remăi deci în viață, cântare!

Apollo se plecă cu lira sa la picioarele Apostolului. Noaptea se înseamnă mai tare, parfumul iasminului mirosia mai puternic, și isvoarele șopteau în murmur mai vioi; muselă se îngrămădără la un loc ca și un șir de lebede albe și începură să cânte cu glasurile lor, ce tremurau încă de frică, un cântec în note stranii și bizare, un cântec, care la fel nu s'a mai fost auzit niciodată pe vârful Olimpului:

-- Sub scutul tău ne punem, Maică Preacurată,

— Sub scutul tău, stăpâna noastră...

— Ascultă-ne ruga și nu ne-o respinge..

— Ci ne păzește de tot răul...

— Stăpâna noastră!..

Așa cântară ele prin dumbravă, cu ochii ridicați la cer, ca și niște evlavioase maice dela mănăstire.

— Și mai fură judecate și alte zeități.

În urmă grăbi repede pe dinaintea Apostolilor ceața selbatecă și desfrănată a lui Bacchus, încărcată cu iederă și ramuri de viță de vie, și 'n mână cu citere. Și aceasta căzu îndată în prăpastia adâncă, scoțând țipete pline de desperare...

Deodată apăru apoi înaintea lor o altă zeitate. Aceasta stetea drept, cu fruntea în sus, plină de mândrie amară... Fără să fie întrebată ori să aștepte judecata, ea începu să vorbească cu un zimbet desprețuitor ce-i încungiura buzele:

— Eu sânt Pallas Athenal! Eu nu vă cer viață, căci sunt numai o iluzie! Pe mine mă iubea Odiseus, după ce a îmbătrânit, și de mine asculta Telemach, când încă nu-i răsărise peri în barbă. Nemurirea nu mi-o puteți voi răpi. Dar una vă spun, că eu am fost o biată umbră, sunt și voi rămânea, în vecii vecilor, numai o umbră!..

În sfârșit veni la rând cea mai frumoasă, cea mai venerată dintre toate zeitățile. Aceasta se apropia încet sfioasă și fermecătoare, cu ochii plânși... Inima i-se sbătea sub sânii albi ca omătul, ca și la o păsărică; buzele li tremurau, ca la un copil, căci se temea de groaznică pedeapsă. Ea pică înaintea sfinților, își întinse brațele divine către ei și strigă într'un ton umilit și fricos:

— Eu sunt o păcătoasă, o vinovată! Dar, stăpâne, eu sânt fericirea omului! Indură-te de mine! Iartă-mă! Eu sunt unica fericire a omului!

Frica și lacrimile îi amuțiră glasul. Dar Petru o privi câteva clipe milos, apoi puse mâna sa bătrână peste capul ei auriu. Pavel se plecă la pământ, rupse un crin de pădure, atinse cu floarea de crin pe ceea-ce plângea, și zise:

— Fii de-acuma înainte ca această floare — dar rămâi în viață, o tu fericirea omului.

Indată se făcu apoi ziuă. Aurora trandafirie țîșni de după munți pe cer în sus. Privighitorile amuțiră și în locul lor începură stigleții, cintezoii și pitulicile să-și scoată capurile somnoroase de sub aripile umede, scuturându-și penele de rouă și ciripind încet: «ciuic, ciuic!»

Pământul se trezi zimbitor și vesel, că nu i-se răpise fericirea și cântarea!...

Suceava, la 28 Noemvrie 1908.

Trad.: I. E. Torouțiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Î n s t r ă i n a ț .

Instrăinarea tristă
M'a copleșit în cale
Și mi-a cuprins, și glasul,
Și sufletul, cu jale.

Pustiu m'alungă vântul
Prin căile-mi deșarte,
Orfan mă simt de tine
Și-atâta de departe.

Străin îmi pare totul
Și fără de zimbire,
Când cuget, mamă dragă,
L'a noastră despărțire.

Doar seara, când departe
E totul în tăcere,
Îmi mulcomesc pe-o clipă
Adânca mea durere.

Atunci, în glas de frunze,
Spre zările senine,
Trimit o șoaptă blândă,
Măicuța mea, spre tine!

T. Murășianu.

Românii la conciliul din Florenţa.

IV. Reacţiune contra unirei.

(Urmare.)

14. *Românii la Sinodul din Bazel.* La aceasta mare adunare, biserica românească a fost reprezentată în persoana celebrului „dascăl” şi mitropolit Grigorie Țâmblac.

Cumcă la Bazel a fost de faţă Grigorie Țâmblac, ni-o spune numai cronicarul nostru Grigorie Ureche († 1646) dar el după cum arată dl *Sbiera*, confundă sinodul din Bazel, cu cel din Florenţa: „...în anul 6940 (1432) în zilele acestui Alexandru Vodă, s'a făcut sobor mare în *Florentina*, (Bazilia) ca să poată împreuna biserica răsăritului cu a apusului, pentru multa neîngăduinţă şi price, pentru capetele legii. La care sobor însuşi patriarhul (?) de Țarigrad şi împăratul (?) Ioan Paleologu şi cu mulţi episcopi şi mitropoliţi au fost. Şi din țara noastră au trâmisi pe Grigorie Țâmblac“¹⁾

Acest Grigorie Țâmblac, despre care vom face vorbă multă mai la vale, în un punct separat, a fost mitropolit în Chiev, până pe la 1419. Se retrase apoi la mănăstirea din Sârbia, Detziani, de aci în Moldova la mănăstirea sa de mai înainte, a Neamţului-Pantocrator. Aici îl ajunsese cinstea prin 1431, de a fi în fruntea bisericii Moldoveneşti, ca mitropolit, până cătră 1450.²⁾

Măestrul seu biograf, episcopul Melchisedec, nu susţine, cumcă Țâmblac ar fi luat parte la conciliul din Bazel. Aceasta părere o luăm

¹⁾ Cronicarul Miron *Costin* († 1694) zice, că Țâmblac a plecat numai, dar nu a ajuns la concil. *Sbiera* 687, 753, 672.

²⁾ *Popoviciu* 26, 40, 41, 117, 118, 143, 144, *Sbiera* 664, 673, 678, 675, 677, 755, 781. Tocmai în un an 1450, să fie murit şi Dămian, antimitropolitul Moldovei. Oare Țâmblac a urmat imediat lui Macarie şi să fi precedat lui Dămian, apoi să fi urmat lui, — cu neputinţă a stabili, după datele, de cari dispunem până acuma. *Sbiera* 683. 684, 672, 687, *Melchisedec* zice că dela moartea lui Iosif 1416, până la Teoctist 1456. nu poate erua, cine sunt mitropoliţi moldoveni. Iosif amintit prin 1452—1453 în o cronică slavonă, ca mitropolit, nu a existat, zice *Sbiera* 684, 686, după I. Bogdan, „Cronici înedite“ pag. 96, 101, 103, Dl C. Erbiceanu în monumentală operă „Istoria mitropoliei Moldovei“ Bucureşti. 1888. pag. 55. pune de mitropoliţi: Teoctist I. 1399. Iosif I. 1402, Grigorie I. 1435, Dămian 1429. Calist Teoctist II. 1454. In „Preotul Român“ Gherla 1889 p. 441 se zice, că în 1409, în Moldova a fost mitropolit Teoclit, carele a ajutat mult pe Alexandru Cel Bun la organizarea bisericii. Pe Teoclit l'a iubit tare patriarhul Mitrofan II. şi împăratul Ioan II. Paleologul.

dela dl *Sbiera*, carele ține sus și tare, cumcă lăudatul Țâmbiac, a fost trimis la Bazel, de domnitorul Alexandru Cel Bun, la stăruințele amicului seu Ioan VIII. Paleologul împăratul bizantin. Mai vrea să știe *Sbiera* și aceea, căci Țâmbiac ar fi luat parte activă și la consultările celor doi deputați bizantini, trimiși în Iulie 1434, la conciliul bazilean, ca să trateze despre modalitățile convocării unui conciliu universal ³⁾ în scopul împăcării bisericilor. Aici a dat de mari neînțelegeri și așa a cugetat a fi cu scop, să consulte pe însuși papa Eugeniu IV. carele petrecea pe a-el timp în Florența. Cu Eugeniu se cunoștea personal dela conciliul din Constanța, pe când adevă Eugeniu era acolo în calitate de cardinal. Țâmbiac a plecat din Bazel la Florența pe la începutul anului 1435. Acolo a intrat cu papa în pertractări pregătitoare de unire; se înțăleseră asupra unor doctrine diferențiale, și se angajă, ca să lucreze printre ortodoxi pentru împreunarea bisericilor pe temeiul doctrinelor statornicite în comun acord.⁴⁾

Papa lăudă zelul apostolic alui Grigorie. Țâmbiac, desvoltat pentru unirea bisericească.⁵⁾ Insuși Țâmbiac, personal, se întoarce la unitatea bisericii romane,⁶⁾ recunoscând și primind adevărul credinței catolice, prin mărturisirea depusă în însăși mâinile papei Eugeniu ⁷⁾ căruia i-se și supune aieva.⁸⁾

Țâmbiac, între altele, fu distins de către Eugeniu și cu aceea, că de-adreptul îi adresă două epistole, cari pentru conținutul lor politic și disciplinar, au mare importanță, față de rolul frumos ce-l avea biserica românească întru propovăduirea unirei bisericești, și a exercierii iurisdicțiunii sufletești, rezervată scaunului papal.

O epistolă poartă datul de 11 Martie 1435. Pare a i-se fi înmanuat lui Țâmbiac încă pe timpul, când zăbovea la Florența. În tenorul acestora, Țâmbiac se faculțează, că să deslege de toate pedepsele și cenzurile spirituale și temporale, de crima șizmei și a erezii, pe toți confesionalii răsăriteni, de ambele sexe, de ori-ce ordine, preeminență sau demnitate ar fi: greci, valachi, bulgari și moldovlachi,⁹⁾ din Ungaria și din țările vecine cu dânsa, dacă aceștia la îndemnul lui, sau spontan dela sine, ar primi împreunarea cu biserica romană pe temeiul articolelor doctrinare

³⁾ Aici pag. 322.

⁴⁾ *Sbiera* 673, 675.

⁵⁾ Grama ist. bis. unit. 56.

⁶⁾ Ardelean I. 57.

⁷⁾ Grama în „Preotul Român“ Gherla an XV. 1889. pag. 441.

⁸⁾ Bunea „Ierarhia“ Blaj 1904 pag. 113.

⁹⁾ Caraciovean I. c. 38.

statorite în comun acord și apoi să-i miruiască spre semn de întărire în credință¹⁰⁾

Acestea litere apostolești, le redă în estras, nemuritorul nostru cronicar Șincai astfel: „Grigorie arhiepiscopul Moldovei, primindu-se cu toată cinstea de patriarhul Eugeniu, i-au făgăduit de față, că va ținea deplin toate obiceiurile bisericii Romei. Atunci Eugeniu a dobândit mare nădejde, că se vor putea aduce toți cei de sub legea grecească, carii erau sub stăpânirea arhiepiscopului, ca să mărturisească aceeași credință. Drept aceea, aceeași mărturisire să o poftească Grigorie dela ai sei, încât este și pentru purcederea Duhului sfânt și pentru vâlfa bisericii Romei“¹¹⁾

În anul următor în 1436 Tâmblac din nou e onorat cu adresă mai înaltă, cu un fel de pașaport, cum i-am zice noi în timpul actual, cu carele armat, liber și nesupărat de nime, să-și poată împlini, pe tot locul pe unde se va duce, chemarea sa: de misionar al lățirii credinței univezali și de apostol al reunirii cu biserica apusului.

Parcursul nelmpedecat era ascurat nu numai pentru persoana sa, ci și pentru suita sa, atât la venire, cât și la întoarcere; despre ce toți creștinii și diregătorii sunt încunoștinați și făcuți rezponzabili.¹²⁾

Grigorie Tâmblac s'a achitat bine de îndătorirea luată asupra sa. »Unirea cu biserica Romei a părtinit-o în Moldova tare mult mitropolitul Grigorie«, zice regretatul învățat Dr. Grama.¹³⁾

Nu încape nici umbră de îndoială, cumcă Tâmblac la rândul său, s'a făcut luntre punte, tuturor toate¹⁴⁾, până și »lăpădătură« alor săi, ca odinioară apostolul neamurilor, ca să ne întrupeze rugăciunea zilnică: »bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserice și unirea lor«¹⁵⁾ dar cu ce rezultat real nu ne este cunoscut.

Știm însă că în intervalul de 1435—1438, în țara Hațegului¹⁶⁾, și mai vârtos în nordul Ardealului, sau întâmplat grozave sguduiri

¹⁰⁾ Sbiera 673. Epistola se află în întregime la Aloysius Guerra în „Epitome constitutionum pontificum. tom. II. pag. 531; se află și la Raynaldus Annales ecclesiastici, anno 1425. p. 27. Hurmuzaki doc, I. 2. pag.

¹¹⁾ Șincai: Cronica românilor I. 393 (în ediția nouă I. 624. combină cu Pocitanu „ist. bis. rom.“ preleg. ms. la universit. București—Cernăuț pag. 179—180.

¹²⁾ Theiner Vetera Monumenta Slavorum meridionalium I, 374. la Ardelean I, 103, 51. Hurmuzaki doc. I, 2, nr. 502, Sbiera 673.

¹³⁾ În revista „Preotul Român“ I. c. d. 441.

¹⁴⁾ Rom. XV 1—3; Gal. I, 10; I Cor. IX 22. X 33.

¹⁵⁾ Ectenia mare.

¹⁶⁾ Prin 1387 sau resculat românii bănățeni conduși de Ladislau și Mihai Dan pentru apărarea religiei și a drepturilor consvetudinari „Unirea“, Blaj 1897. pg. 315.

sociale și politice-bisericești. Din ele a izvorât reacțiunea cunoscută în cartea durerilor românești, sub numele de »unirea alor trei națiuni«, încheiată la 14 Septembrie 1437 și la 2 Februarie anul următor renoită și înăsprită mult mai crudel.¹⁷⁾

Evanghelizarea unirei lui Tâmblac, cu mare măhnire sufletească trebuie să mărturisim, că are ceva nex causal cu baia de sânge din anul 1438, în care fură înecate drepturile cetățenești și în parte bună și cele omenești ale poporului românesc de baștină, de cătră popoarele transilvane „unite“. În timpul mai nou, bărbații cu cunoștințe pragmatice de trecutul nostru, nici nu se mai îndoesc despre acest lucru¹⁸⁾. Ba cred unii, că călătoria misionară alui Tâmblac și răzmerița din Ardeal »să fi avut un resunet puternic și prin ambele domniate românești, căci și acolo găsim pe timpul acestei turburări interne, lupte pentru domnie, împlări după ajutoare pe la domnitorii străini, și supu-neri momentane, când la unii, când la alții din ei.«¹⁹⁾

Poate că din cauza acestor grave conflicte zelosul Tâmblac, să se fi amărât rău și să se fi retras la metania sa. Analele, dela 1436 înainte, nu mai amintesc de el. Nu avem date că ar fi luat parte la sinodul florentin, pentru care a ostenit atât de mult, nici că să fi raportat ceva papei despre rezultatul misiunii avute.²⁰⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj Dr. St. Pop.

Căntece populare din Bucovina

Culese de I. E. Oltean.

Frunză verde trei masline
Mă duc maică dela tine
Doar oi da și eu de-un bine.
Dar de-oi da de-o greutate,
Mamă, ți-oi trimite carte
În tus-patru cornurele
Stropită cu lacrimi grele
La mijloc pară de foc
Ca să vezi că n'am noroc.

De când puilul mi s'o dus
Negură pe deal s'o pus
Și pe deal și pe nuiiele
Și pe sprincenele mele
Și pe deal și pe nuia
Și pe inimoara mea
Și pe dealuri și pe văi
Și pe ochisorii mei

¹⁷⁾ Nic. Densușian „Revoluția lui Horea“ București 1884 pg. 66—72. Treb. Laurian istoria românilor edit. II București 1862 pg. 193—296 apoi Sbiera 673—674 455—456 476 unde e citată literatura străină.

¹⁸⁾ „Biserica și școala“, Arad 1908 nr. 18. Sbiera 674. Iorga ist. literat, relig. pg. 17, pune răscoala românilor din Ardealul apusean în legătură cu propaganda husită. Și asta, dar nu numai asta.

^{19—20)} Sbiera 519, 476. 664, 670—79, 755.

S o n e t.

Trudiți își plâng durerile profunde,
 Bătrânii codrii 'n zări întunecate,
 Gemând de vremuri grele, blăstămate,
 Un clocot greu de vifor îi pătrunde.

Haiducul Olt, în argintate unde,
 Îngroapă plâns, dureri încătuşate,
 Nemernicia lumii de păcate,
 Ce raza de îndemnuri ne-o ascunde.

O clipă nu-i să ne aline-amarul,
 Sfârşită Doina, plânsetul şi-l curmă,
 Şi nu-i nădejde de nici o mângăere.

Tângim, cei logodiți cu plugul, carul,
 Chemând în gânduri ora cea din urmă
 Ce va sfârma osânda de durere.

A. Cotruş.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cântec.

În visuri culcă-ți dorul dulce,
 Resfiră-ți părul val de val,
 Pribegi zefiri să te desmierde,
 Cu adiere de caval.

Adoarme teiul din grădină,
 Adoarme, bălăioaro, lin,
 În visuri dulci te scalde noaptea,
 Sub clarul ceriului senin.

În lumi de basme argintate,
 Să rătăcești printre brădui,
 Să dormi în leagăn de iluzii
 Cu vraja ochilor căprui.

Adoarme firea gânditoare
 Şi luna lunecă spre-apus,
 Doar numai gându-mi pribegeste
 În vremurile ce s'au dus.

A. Cotruş.

Vorba vrăjită.¹⁾

F. X. Wetzel.

Un crai, stăpânitor peste o țară nemțească dela asfințit, a scos odată o lege nouă, care îndatoră pe noii căsătoriți dintre supușii săi, ca, în ziua cununiei, să sădească un pom în cuprinsul grădinei lor. Și fără îndoială, bună lege a fost aceasta și mult însemnător lucrul pe care îl cerea. Pomul acesta avea să amintească zi de zi, în scurgerea anilor, soților de căsătorie, legătura credinții sfinte a căsătoriei. Și dacă legătura dragostei s'ar fi întâmplat să slăbească între dâșii, pomul din grădina de alături avea să le zică, în grai de prietin muștrător: Nu uitați clipele jurământului sfânt, făcut înaintea altarului Domnului. Fiți îngăduitori față cu greșelile și slăbiciunile voastre și acestea nu faceți să apuce în gura lumii; atunci veți avea pace în casă și, împreună cu pacea, darul Domnului.

Că să știți: pacea casei zăce în *răbdare*. Răbdarea este cuvântul vrăjit, care duce în casă aurul liniștei, norocul și pacea neprețuită.

I. Bărbatul să fie cu răbdare față cu muerea sa. În vremile mai de demult întrebare odată, cineva, pe un om învățat cu fruntea lucie de carte multă, că de ce un fecior de crai poate să șadă în scaunul de domnie, având stăpânirea peste o țară, în vârstă de 14 ani, iar, când e vorba de căsătorie, nu poate stă înaintea altarului cu vârsta mai joasă decât 18—20 de ani?

— «Hm, — răspunse slujitorul cărții — legea asta are bun temei, să știți. Că e mai ușor a stăpâni o țară, decât a povățui o femeie».

Fără îndoială, în vorba învățătorului acestuia se spune prea mult. Căci, ori-ce bărbat, dacă să va purta cuminte cu femeia sa, va ajunge să spună tocmai din potrivă. La toată întâmplarea însă, răbdarea și prevederea nu vor trebui să lipsească în partea bărbatului.

Treci cu vederea greșelile ei. Ori-ce om poate să greșască și, abună seamă, femeia încă are greșeli, trebuie să aibă, pentru-că, în urma urmei, om este și ea. Și va fi bine, ca bărbatul să țină seamă de aceasta. Fii cu răbdare când muerea ta greșește ceva, de pildă întârzie undeva, ori vre-o mâncare nu-i tocmai potrivită, ori Dumineca dimineața, dela cămașă îți lipsește vre-un bumb. Ce-i drept asta-i greșală și ai voe, poți, să faci vorbă. Numai cât să o faci aceasta cu răbdare și cu dragoste; creadă-mă ori-cine, cu vorbă bună mai mult

¹⁾ Din broșura: VATRA FAMILIARĂ, care se va tipări în curând în editura societății clericilor din Blaj: «Inocențiu Micu Clain».

faci decât cu sfadă. Eu, cel-ce scriu aceste rânduri, am văzut odată pe un drum doi ştrengari de copii bătându-se. Nu m'a răbdat inima, ci m'am răstit la ei:

— «Ei, ştrengari blăstămaţi, nu vi-i ruşine? Ce-ar zice părinţii voştri să vă vadă acuma?»

— «Păi, săracă lume, să-i vezi pe ei apucându-se de cap, ş'apoi să zici!»

Iată, un lucru sfâşietor de dureros! De aceea dar, răbdare şi iar răbdare. Cu răbdarea poţi ajunge departe.

Nu aştepta prea mult dela dânsa. Femeia să vadă de treburile casei, să gătească mâncare, să spele, să coasă, să pună petece pe hainele slabe; să îngrijască copiii, să-i crească, — iată sarcina ei şi să credeţi, că zău, nu-i uşoară. Şi dacă bărbatul mai aşteaptă, ca dânsa, pe lângă aceasta, să mai şi robotească alături de el la alte lucruri grele cu gând de a câştiga bani sau pâine — atunci face mai mult decât trebuie să se aştepte dela o muiere. Numai în cazuri de cea mai neagră lipsă ar putea-o cere aceasta bărbatul dela femeia sa. Dar atunci el trebuie să fie cu răbdare îndoită şi întreită, şi, cu atât mai vârtos, să treacă cu vederea, când în casă şi pe lângă vatră, nu ar fi toate aşa cum ar trebui. Căci, fiind femeia, toată ziua, departe de casă, cum va putea cineva să aştepte, dela dânsa să-şi isprăvească, totuşi, ale ei fără greş? Locul femeii e pe lângă vatră şi casa e ogorul ei.

Îngrijeşte-te, ca femeia să aibă, totdeauna, ceia de lipsă la casă, pentru ceia ce aştepţi dela dânsa; să aibă banii trebuincioşi la ori-ce căsnicie; ai însă dreptul să-i ceri seamă, cu blândeţe, de cheltuielile ce le face. Unii bărbaţi bombănesc într'una şi se fac ursuzi ori de câte ori femeile lor cer vre-un ban dela dânsii, fie şi pentru lipsele neapărate ale căsiei, ei însă bat crîşmele şi prădează pe toate nimicurile, petrecând, de multe-ori, în beţii şi în jocuri de cărţi. Cum vrei dar, atunci, să fie pace? Dacă femeia poate da seamă de tot ceia ce cheltueşte; dacă nu prădează banii pe zorzoane şi nu cheltueşte nici pe seama copiilor fără măsură, ci, din potrivă, cruţă şi îi dedă, de mici, a se îndestula cu puţin — atunci bărbatul numai bucură se poate şi se cade să deie, bucuros, femeii sale banii de cari are nevoie. Şi, de multe-ori, e cu mult mai bine ca banii să-i grijască femeia, pentru-că dânsa ar purtă, poate, mai bună socoteală decât un bărbat.

Un croitor, om de cinste în târguşorul seu, a băgat de seamă, că muierea lui cu mult mai bine ştie umbla cu banii decât el înşuşi, pentru-că dânsul adese-ori se înşelă cu câte o coroană două, ori da mai mult pe ceia ce nu s'ar fi căzut. De aceea a lăsat cu totul banii pe mâna muierei şi dela dânsa cerea şi el ori de câte-ori avea lipsă de ceva

Şi după câţiva ani s'a trezit, că femeia a pus de-oparte, pentru zile negre, vre-o 400 de zloţi.

Nu petrece aiurea, când ai putea să stai acasă. Un lucrător dela oraş a povestit odată, muierei sale, un vis, pe care l'a avut dânsul, vis tare ciudat.

— «Se pareă că văd patru cloţani mari. Unul era gras ca un pepene, doi slabi-umbră şi al patrălea orb».

Femeia nu-i putea de loc tâlcul visul acesta. Când colo, băieţaşul lor, de şase ani, s'a făcut tâlcuitor bun de visuri, ca Iosif din Scriptură.

— «Cloţanul cel gras închipueşte pe crâşmarul din colţ, care înghite toţi banii tăticului; cei doi cloţani slabi ne întipueşte pe mine şi pe mama; cloţanul cel orb te întipueşte pe tine, tăticule».

Ori doară nu se potriveşte acest tâlc? Câţi părinţi de familie nu sunt orbi de tot? Bruma de câştig ce-l pot face îl cară Jidanului din colţ — iar nevasta şi copiii se luptă cu foamea acasă şi plâng între pereţii goli. Şi, apoi, se mai miră unii bărbaţi ca aceştia, că femeile lor pier zi de zi, se ofilesc, copiii rămân amăraţi, ca graurii, iar dragostea şi pacea, din căsile lor, se duce pe apele Sâmbetei. Cum vor putea, femeia şi copiii, să iubească pe un tată, pe un părinte, care nu are inimă şi ochi să-i vadă, care bucuria şi petrecerea ş'o caută, necontentit, afară de casă, şi, care, nu face nimica pentru bunăstarea şi întărirea păcii şi a traiului bun în casa sa? De aceea, bărbaţilor, pentru numele lui Dumnezeu, rămâneţi, petreceţi, mai mult pe lângă vatra voastră; căutaţi bucuria acasă, alături de nevasta şi copii vostri; petreceţi-vă cu ei, povestiţi, cântaţi, cetiţi împreună, spuneţi basme frumoase — şi, atunci, pacea familiară şi norocul căsiei nu vor fi nici când îndepărtate prin cobele rele.

Că să ştiţi: diavolul nu doarme, şi el mai ales de una ve îngrijeşte: să desfacă pe bărbat de lângă vatra lui, să-l ademenească în crâşmă — şi pustiirea familiei va urmă neapărat.

În sfârşit, arată dragoste adevărată şi bunăvoinţă faţă cu soţia ta şi nu trece cu vederea vrednicile şi însuşirile ei bune. Se spune, că sunt bărbaţi, cari petrecând aiurea arată tare plăcuţi şi simpatici, iar acasă sunt draci în picioare. Oare se poate una ca asta bărbaţilor? Dacă e adevărat ceia ce se spune mai sus, atunci trebuie să înlăturaţi o ruşine de pe capul vostru. La creştini nu se îngăduie sclăvia; legile blândului Isus vestesc firea de o potrivă a oamenilor. Deci muierea ta nu-i sclavă, nu-i slujnică, ci *soţie, tovarăşă de trai*, pe care Dumnezeu ţi-a rânduit-o, ca să împarţi cu dânsa grijile şi năcazurile vieţii, să-ţi nască copii şi să-i crească în frica Domnului. În ce chip şi-a iubit Hristos biserica sa, aşa sunt datori bărbaţii să-şi iubească muierele sale, să le

îngrijească, să le apere şi să trăiască în pace şi în dragoste cu ele. Nu fac bine acei bărbaţi, cari se poartă rece şi fără inimă cu femeile lor, nu-şi bat capul cu ele, ori cel mult, îşi descară năcazurile şi mânia asupra lor. Cu ce-i vinovată, biata femeie, dacă trebile tale merg rău, dacă lumea nu bagă în seamă truda ta, ori dacă se abate peste capul tău vre-un năcaz? Imparte-ţi cu dânsa năcazurile şi bucuriile şi, abună samă, vei afla o inimă caldă, simţitoare şi mângâiere. Lasă la o parte vorbele de ocară şi sudalma şi nu fi toată ziua înbufnat, ca o ciură. În chipul acesta nu vei folosi, ci, din potrivă, vei strică.

Mai ţine în socotinţă şi vredniciile nevestei tale şi nu cruţă o vorbă bună, o vorbă de laudă. În urma urmei asta nu te costă mult, dar ei, săraca, îi cade bine şi se înviorează. *Şi nevasta vrednică şi harnică e comoară nepreţuită la casa omului. Mulţi bărbaţi tot norocul lor l-au avut pe urma unor neveste blânde şi vrednice.*

Când marele împărat Napoleon I. — cel care îl cântă aşa de duios moşnegii noastre, cei cari au bătut ţerile apusului luptându-se pentru împăratul nostru, —:

Napoleon Bonaparte,
De bine n'ai avut parte...

— acel Napoleon, zic, când a trebuit să-şi lase ţara pentru care s'a războit cu toată lumea, n'a putut să nu-şi mai cerceteze odată pe fosta lui soţie, pe aceea, pe care o părăsise cândva aşa de fără inimă. Când a trebuit să plece, ca un nenorocit, a simţit, totuşi, în sufletul lui zdrobit, preţul nemărginit al unei soţii credincioase. După celea mai grele clipe de despărţire ce se pot închipui, s'a desfăcut de dânsa, pe urmă, cu vorbele acestea: «Tu ai fost singurul meu noroc pe lumea asta!»

Dar, totuşi, e tare cu putinţă ca o femeie să îngroape, să sdrobească norocul unei familii. De aceea zic: *Şi femeia trebuie să se poarte cu răbdare faţă cu soful ei.* Despre asta în numărul viitor.

Al. M.

Din înţelepciunea lui Goethe.

Speranţa e al doilea suflet al nenorociţilor.

*

Bătrânul perde unul dintre cele mai mari drepturi omeneşti: nu mai e judecat de semenii săi.

Cugetări.

Ar fi o adevărată necinstire pentru unele jertfe dacă ar fi respătite pe pământ.

*

Dacă viaţa îţi pare sfârşită — n'ai început-o.

*

În ori-ce adevăr, e o dreptate.

*

Putem tot ce vroim, când vroim ce vrea Dumnezeu.

*

Ori-ce izbândă a sufletului, lasă în noi cuvinte dă-tătoare de viaţă, care rămân.

*

Tot ce fiinţează ni-e frate, şi *adevărul* este unul din *semenii nostri*, pe care trebuie să-i iubim ca pe noi înşine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În clipa în care le îndeplineşti, sacrificiile încetează de a mai fi atare.

*

N'avem decât un singur duşman, pe noi înşine. Ceilalţi nu ne vor răul decât în măsura în care le foloseşte.

*

Un singur lucru e mai presus de liniştea sfântă a vetrei. Acel care o îngăduie.

*

Viaţa... o culegere de alegeri...

*

Fericiţi cei-ce sunt în aşteptare, că aceia nu vor fi amăgiţi.

Fericiţi cei-ce fac bucurie din bucuria lor.

Fericiţi cei-ce fac bucurie din durerile lor.

Fericiţi cei-ce fac bucurie cu adevărul.

Fericiți cei-ce iartă din dragostea către Dumnezeu,
că de ce ar putea ei să sufere pe pământ.

Fericiți cei-ce cercetează pe Domnul din toată dra-
gostea lor, căci *l'au și găsit*, și îl vor găsi de *două-ori*.

*

Inima nu *știe* decât când iubește.

*

Eroarea... un adevăr ce se întrece pe sine însuși.

*

Să nu uiți *nici odată* că zilele cele mai frumoase,
nici odată nu sunt frumoase pentru toți.

*

O privire care într'adevăr a privit ceva, e nemuritoare.

*

Nefericit în veci este omul care își visează un viitor
mai măreț decât cel-ce i-a fost visat de mă-sa.

Vladimir I. Ghika.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCRIITORI ȘI SCRIERI

ANTONIO FOGAZZARO: IDILE SPULBERATE.

Nuvele, traduse din italienește, de D. TOMESCU.

Marele poet și romancier al Italiei de astăzi, autorul lui «Il Santo», străbate în sfârșit și în literatura noastră, cu un mă-nunțiu bine ales de povestiri pline de un misticism riguros și de cea mai caldă dui-șie. Traduse din original de tinărul cunoscut scriitor, d-l D. Tomescu, într'o limbă din cele mai curate și armonioase. »Idilele spulberate«, pot da cetitorului o bună măsură de puterea ingeniosului talent al seninului Fo-gazzaro, atât de puțin cunoscut de altfel la noi. (Nota editorului)

Dl Benedetto de Luca, un escelent scriitor și desigur om compe-tent, s'a ocupat în »Revista Idealistă« (nr. 5—6—1908) cu traducerea din italienește în limba română și a relevat cu multă bunăvoință și recunoștință traducerea ce a început-o dl D. Tomescu, din romanul

celebrului Manzoni: *Promessi Sposi*, numindu-o lucrare vrednică de luarea aminte și de deplina noastră laudă. Apețiând pe deplin tendența dlu de Luca de a apropia sufletul poporului nostru de sufletul Italiei, prin cunoașterea limbii și literaturii bune a fraților italieni, și norocoși de a fi publicat chiar unele capitole din opera lui Manzoni, ce va apărea și în volum separat, ne face plăcere a releva, înainte de volumul acesta, o mică pregustare italiană din Fogazzaro, pe care dl D. Tomescu ne-o ofere în »Iddile spulberate«, și pe cari le recomandăm tuturor iubitorilor de lectură senină și înseninătoare.

De odată cu mica operă dl D. Tomescu ne face cunoscut și pe marele autor, a cărui biografie și caracterizare ni-o dă în câteva pagini bine concentrate, din cari ne facem plăcere a reproduce câteva:

E un suflet de o religiozitate adâncă, de o evlavie senină și de o bunătate creștinească în cel mai curat înțeles al cuvântului. Cine ar bănuî, că acest scriitor își hrănește spiritul cetind Biblia și Evanghelia, de unde, fără indoială, își soarbe acea forță morală, acea puritate de simțire și acea sănănatate, cari îl deosebesc cu prisosință! De aci izvorește acea mare iubire a lui pentru frumsețile limpezi și neîntinate ale naturii și ale vieții.

S'a născut la 25 Martie 1842, în orașul Vicenza, unde și-a făcut cele dintâi studii, pe care le-a continuat apoi la Universitatea din Turin. A scris poezii, romane, nuvele, studii de critică, studii filozofice.

Primele sale versuri au apărut la 22 Maiu 1863, brodate în jurul unei amintiri triste de pe lacul Como; în ele poetul se arată a fi un desăvârșit mănuior al versului, lăsând să se întrevadă, pe lângă cele câteva reminiscențe leopardiene, viitorul poet care avea să cânte și să nemurească Valsolda.

La 1874 apărură *Miranda*, o povestire în versuri albe, și o minune de adevăr psihologic, de gingășie și de poezie pătrunzătoare. După *Miranda*, în 1876, apărură *Valsolda*, un strălucit mănunchiu de poezii lirice, izvorâte din marea lui iubire pentru acel colț de pământ „umil și necunoscut“ care se numește *Valsolda*. În acest volum, poetul ne zugrăvește, în versuri alese, lacul, munții și toate frumsețile tainice ale acestui cuib al său, care i-a pricinuit cele mai fericite clipe, încă din cei mai fragezi ani ai vieții sale.

Fogazzaro e un artist desăvârșit, în ceea ce privește schițarea și zugrăvirea priveliștilor din natură. La dânsul sentimentul naturii înconjurătoare e însuflețit și înviorat de veșnica prezență suggestivă a unui ideal, care se află dincolo de natură, și față de care ea, natura, nu e decât o palidă oglindire.

Ca romancier, Antonio Fogazzaro ocupă azi, cel dintâi loc în Italia, nu numai prin înălțimea artei sale, ci și prin noblețea și prin puritatea sentimentului care stăpânește în scrierile sale, și prin care a izbutit să ridice din mocirlă literatura de romane a italienilor. Primul său roman *Malombra*, a trezit o adevărată uimire. În acest roman, mai mult ca ori-ce te încremenește munca surprinzătoare a imaginației, care-ți dă o măsură dreaptă de mară a putere inventivă, de care dispune Fogazzaro. E un roman bogat în descrițiuni, plin de colorit, de adevăr și de lumină. Când îl cetești ai impresia că vezi aeeva, înaintea ochilor,

priveliştile descrise. Măestria plină de desăvârşire, cu care Fogazzaro ne înfăţişează tipurile sale, dovedeşte un foarte fin şi pătrunzător spirit de observaţie. Până şi personagiile mai mărunte din roman sunt zugrăvite, după pilda lui Manzoni, c'o reliefare precisă şi pronunţată, imprimându-le astfel o individualitate bine conturată. Ceeace alcătuieşte însă meritul deosebit al lui Fogazzaro, e că în acest roman, ca şi în toate celelalte, vei afla scene inspirate nu numai din cultul celei mai alese frumseţi, ci şi dintr'un sentiment așa de înalt şi de nobil, de religios şi de moral, încât când îl ceteşti, te simţi numai decât mai bun, mai senin, mai purificat.

Arta distinsă a lui Fogazzaro însă nu e turnată numai în romanele sale, ci şi în povestirile sale mai mici, care, publicate mai întâi prin diferite reviste şi ziare literare, au fost strânse apoi în două volume: unul intitulat Fedele şi celalalt, Idili spezzati. Câteva din aceste nuvele, sunt adevărate mărgăritare de artă.

Pretutindenii găseşti scăpări de sarcasm, presărări de umor şi o deplină vioiciune de tinereţe şi de seninătate. Aceaşi fineţe de gust, aceeaşi adâncime de sentiment, aceeaşi superioritate morală, aceeaşi iubire curată a naturii, aceeaşi pătrundere de suflete, acelaş idealism şi aceeaşi lumină nesfârşită, se desprinde din nuvelele sale, ca şi din celelalte scrieri ale sale.

Observarea statornică a naturii şi a vieţii, năzuind mereu să dezvălească cele mai tainice şi mai subtile frumseţi, a făcut pe Fogazzaro să ghicească frumosul chiar şi în cele mai mărunte şi mai neînsemnate lucruri.

Convingerea lui supremă e, că arta trebuie să înalţe, prin reprezentarea frumosului, elementele superioare din om, şi dimpotrivă, să înlăture pe cele brutale şi inferioare.

Acestea sunt însuşirile cari deosebesc pe Fogazzaro, asigurându-i dragostea întregului spirit omenesc, şi pentru care am ţinut să-l facem cunoscut şi publicului nostru, traducând aceste câteva povestiri.

TRADUCĂTORUL

* * *

Recomandăm aceasta carte, eşită în Biblioteca românească Socec şi care costă numai 30 bani.

Un Calendar cum se cade.

E vorba de Calendarul »Neamului Românesc« al dlui N. Iorga*).

Se ştie, că încă în primăvara anului trecut dl Iorga a izbutit să înjghebe la Vălenii de Munte o tipografie a Societăţii pe acţii »Neamul Românesc« cu scopul de a lupta — cum zice Dsa — prin răspândirea culturii naţionale şi morale pentru România cea nouă“. Organ de propagandă naţionalistă, care este »Neamul Românesc«, se

*) Publicăm acest articol din considerare la colaboratorul nostru I. G. autorul articolului, pentru că cartea din vorbă nu ni-s'a trimis, şi n'avem obiceiul a recensa cărţi ce nu ni-se trimit.

tipăria de acum în teasurile noii tiparniţi dela Văleni şi tot acolo au început să se publice folositoare broşuri de tot soiul: *Istoria Românilor*, *Istoria evului mediu*, *Istoria Bisericii Româneşti*, — toate datorite dlui Iorga: apoi *O scurtă privire asupra trecutului Calendarului nostru*, de dl prof. N. Dobrescu; o întreagă bibliotecă de poeţi, tot a »Neamului Românesc«, alegând versurile, cari şi astăzi pot fi cetite din vechi nostri poeţi: D. Bolintineanu, D. Petrino, Donici etc.; un început de bibliotecă teatrală, earăşi a »Neamului Românesc«, care numără până acum două exemplare; o colecţie de folclor având pe lângă volumul II. al Descântecelor lui Daniil, şi o seamă de »Zicale turceşti« strânse de dl Iorga. Eră să uit volumul de »Predici populare« al Părintelui archimandrit Scriban, apărut în aceeaş editură şi care ar fi de dorit să fie urmat în curând şi de altele. — Precum se vede deci dl Iorga are de gând să alcătuiască cu vremea, din publicaţiile acestea feiurilte, biblioteca aceea mare, pentru răspândirea culturii naţionale şi morale, în neamul românesc de pretutindenii, după un plan bine chibzuit, aşa cum contemplanse dsa treaba aceasta, cu ani înainte, în diferite articole.

*

Ear acum, după această mică digresiune, să revenim la Calendarul »Neamului Românesc«, despre care ne-am propus să vorbim în acestea şire şi care încă face parte din publicaţiile »Neamului Românesc.

O copertă simplă, dar dragălaşă, care poartă în frunte chipul localului, în care s'a instalat noua tipografie dela Văleni, te îndeamnă să ispiteşti mai de aproape Calendarăşul acesta. Il deschizi şi vezi cu mulţumire introducându-se direct cu partea calendaristică absolut necesară, fără ca să-ţi mai înşire toate bazaconiile cronologice şi calendaristice începând dela zidirea lumii. Fie care lună e caracterizată nimerit prin câte-o scenă din viaţa noastră românească. Astfel la Ianuarie găseşti pe micii ştrengari ai satelor noastre, dându-se cu sania; la Februarie chipul Româncei harnice, care toarce, toarce...; la Martie Românaşul nostru, ieşit din earnă cu pace, vine cu boulenii să-şi lucreze ogorul... Şi aşa mai departe la toată luna află chipul corăspunzător din viaţa de muncă a ţăranului nostru. Şi cu aceasta ai mântuit partea strict calendaristică. Şi e bine aşa, e foarte bine. Multe, din câte mai adaog alte Calendre la aceasta, nu-s de nici un folos.

*

Urmează *partea literară*, care este cât se poate de bine îngrijită, — de aceea şi ţinem să ne oprim ceva mai multişor la ea.

Partea cea mai însemnată şi aicea şi revine, fireşte, dlui Iorga, care publică o sumedenie de „*Cugetări*“, răslăţite prin întreg cuprinsul Calendarului, cari toate strălucesc de adevăr şi de spirit. Să vedem vre-o câteva!

»Cine merge la calvar, să nu răspingă pe Iuda, care sărută.
Morală fabulei cere ca şi el să fie acolo«.

*

»Hagiul cel mai bogat din fundul Asiei cu pietrele scumpe nu poate merge la Locurile Sfinte decât în haina dervișului cerșitor. Altfel l-ar prăda și ucide hoții pustiului.

Îmbracă-te în sărăcie, tu care mergi, hagiule evlavios spre Locurile Sfinte ale Idealului. Auzi hoți din largul pustiului al vieții, cari se ațin la pândă?» (pag. 34).

*

»Saul a căzut pe drumul Damascului, s'a ridicat și a fost Paul.

Să fi mulțămît pietrei de care i-s'a împiedecat piciorul ca să poată vedea lumina.

Și tu mulțumește nenorocirii care-ți apleacă fruntea întunecată de trufie la pământul aspru ca s'o ridici scaldată'n lumină!»

*

»Lumea e o găcitoare, al cărui cuvânt îl află numai aceia, cari nu-l caută fiindcă n'au vreme pentru găcitori!».

*

»Cel care merge cu ochii în pământ se vede pe sine mai bine decât acel care se privește în oglindă». (pag. 35).

*

Lupii să strâng în haită pentru ca, dacă nu vor găsi altă pradă, să se poată mânca între sine.

Membrii unui partid de interese, de asemenea».

*

»Vițioșii proști iubesc mai mult pe vițiosul inteligent, pe care și l'au ales de șef, decât oamenii de merit pe cea mai înzestrată căpetenie a lor.

De aici, tăria asociațiilor de vițioși». (pag. 36).

*

»În fiecare ateu este, cu siguranță, un candidat la dumnezeire». (pag. 37).

*

»Pune aramă în aurul tău dacă vrei să umbli între oameni.

Altfel te vei pierde pe mâinile lor».

*

»Negoțul adevărat e marfa plus o inteligență și, de atâtea ori, vai! minus o moralitate». (pag. 52).

*

»Nu privi Biserica drept o agenție pentru camere mobilate în Raiu».

*

»O anume preoțime face ca și când ar fi luat tipariul incuitorilor Raiului și ți-l pot da ca să intri». (pag. 54).

Aș mai reproduce și altele că-s de toată frumseța, dar cred că ajung și acestea pentruca să se poată încredința oricine despre farmecul neobicinuit și strălucirea răpitoare, pe care o au toate aceste cugetări. Nu putem lăsa neamintite totuși reflexiile acelea minunate, pe cari dl Iorga le dă, ca încheiere la partea literară, sub titlul: „Calendarul Sufletelor“. Sunt 12 la număr ca și lunile anului și cuprind

1) Trist, dar adevărat. Precum se vede dl Iorga s'a gândit la acei preoți inconștienți, cari, departe de ași înțelege slujba, ca o apostolie sfântă a cuvântului dumnezeesc, o privesc, ca un mijloc de căpătuială, sau un izvor de îmbogățire. — Socot, că dovezile ar fi de prisos. Dl Iorga le-a dat la timpul său și acestea... N. A.

minunate înlănțuiri paralele dintre viața sufletului omenesc și aceea a naturii tainice, care se perândă în cele 12 luni ale anului. Citez numai una:

»Mai are înțeles și taină. E primăvara nopților, în natură ca și în viață«. (pag. 85).

Dar pe lângă »cugetările« acestea dl Iorga a mai înzestrat partea literară a Calendarului și cu niște articole, ca d. p. »Popoare adevărat moderne«, un adevărat imn »Inchinat muncii care biruiește, și spiritului viu care domnește«. Apoi: „La mănăstirea Voronei“, una din celea descrieri frumoase cași cari numai în „Floarea Darurilor“, ne-a fost dat să mai cetim din când în când. E atâta evlavie creștinească în această bucată, încât, cetind-o nu-ți vine să crezi c'a ieșit din peana unui mirean, ci mai curând dintr'a unui cucernic cleric sau smerit ieromonah. Reproducem cu cea mai mare plăcere următoarele șire:

»Întâiu pe calea îngustă deschisă între copaci. Tot mai mult îți se învâluie sufletul de umbră, de răcoare, de mirezme religioase, de taină. Pare că tot mai departe rămâne în urmă lumea cu bucuriile ei scurte și cu tristețile ei care tulbură sufletul mai des, decât să-l curățe. Aici ești peste hotarul timpului ce se socoate și al vieții ce se pregătește prin luptă. Începi a te pătrunde de pacea Domnului, și ea-ți cuprinde tot sufletul când ai intrat pe poarta din turn, între chiliile înșirate cu stâlpii de lemn înaintea, cu grădinițele sălbatice din care armonesc ierburile cu mirosul tare, și vezi largul spațiu gol, d'innaintea celor două biserici albe. Pajiște bogată, pe care n'o calcă greu pasul rar al bătrânilor chemați de clopotul și toaca zilei și nopții — dacă se scoală și noaptea; pini uriași se ridică dintr'un singur avânt drept, ducând sus spre cer ramuri desperate cu frunze negre, ca durerea fără soroc și liman a unui suflet ce râvnește a se desface de pământ. Din pădure vin șoapte nelămurite, vin neconținut, stăruiitor, cași cum vechii sihaștri, bucurându-se acum de toată pacea, și pentru toată veșnicia, cheamă prietinește pe urmașii lor ce se luptă încă împotriva păcatelor pământului...«

Acestea sunt contribuțiile d-lui Iorga la partea literară. —

În rândul al doilea se cade să amintim pe celea, nu mai puțin prețioase, ale înflăcăratului naționalist și adânc cugetător dela Iași, care este A. C. Cuza, savantul profesor de economie politică la facultatea de drept a universității din Iași. Le împărtășim și pe acestea pentru însemnătatea pe care le-o atribuim:

»Naivitatea e punctul de întâlnire al celor două extreme: geniul și prostia«. *

»De origine divină, adevărul, binele, frumosul, în sine își au răsplata lor«. *

»Prin invidie cătră eroii săi, un popor se înjosește: nesocotind, înălțimile la care s'a ridicat; el se sărăcește: distrugând valorile, pe care le-a produs; el se slăbește: săcătuiind în inima sa, izvorul entuziasmului, care e puterea producătoare a faptelor mari«. *

»Pe oamenii de idei, numai aceea ce-i unește îi poate despărți«.

*

»Timpul trece cu viclenie, părând că stă pe loc«.

»Disciplina principiilor de ordine nu exclude libertatea gândirii, precum nici echilibrul nu împiedecă mișcarea liberă, ci e tocmai condiția ei.«¹⁾

*

»Nu cei cari știu ce știu și alții, sunt oameni de știință, ci acei ce știu ceia ce alții vor ști de la dânșii.«²⁾

*

»Negând existența lui Dumnezeu, afirmi numai propria ta mărginire«.

*

»Fiecare poartă în sine fericirea lui, dar nu fiecare o și găsește«.

*

»După genii al argă inspirația, talentele după dânsa«,

*

»In viața popoarelor, timpul nu e un factor de propășire decât prin străduința lor«.

*

»Precum petele din soare nu întunecă lumina lui, asemenea slăbiciunile nu micșorează strălucirea sufletelor mari«.

Pe lângă »cugetările« aceste, d-l A. C. Cuza, care este cel mai adânc cunoscător al chestiei evreești³⁾, publică următoarele cifre, referitor la numărul proporțional al Evreilor în lume, — cifre cari arată mai limpede și mai convingător, decât ori ce, gravitatea și primejdia, ce o constituie, pentru viitorul nostru, ca neam, Israelul părăsit:

»În Belgia 1 Evreu la 1690 creștini, Italia 1 la 790, Franța 1 la 312, Anglia 1 la 259, Germania 1 la 99, Austria 1 la 27, Rusia 1 la 23, România 1 la 22«.

Și earăși Evrei în Bucovina:

»La universitatea din Cernăuți: 187 Români, 131 Ruși și 278 Evrei. De alte neamuri puțini. 278 Evreii. . .

În Bucovina 229.000 Români, 110.000 Evrei. Aceștia au $\frac{2}{3}$ din proprietatea mare, $\frac{3}{4}$ din pădurile comunelor și societăților, 90% din ale fondului religios.

Advocați: 116 evrei, 22 creștini«.

Eată deci, negru pe alb, cu exactitate matematică, primejdia jidovească în toată goliiciunea ei! Și știți: care i-a fost recunoștința, pentru că a avut îndrăsneala, să infiereze, după vrednicie, fără de legile Jidovilor și ale jidoviților din Țară? A fost tratat de »brutal«, de »antropofag«, de »puțin serios« și nu știu de ce, care numai »compro-

¹⁾ Cugetarea aceasta dreaptă legitimează, de tot înțelepțește, punctul de vedere tradițional al Bisericii, care-și are disciplina ei seculară, din care nu îngăduie, căci nu poate îngăduii, ori cât ar țipa în potrivă-i unii rătăciți învinuindu-o de »intoleranță« și »conservatism medieval«, astăzi, când ideile liberali moderne au »triumfat« pretutindeni, — de cumva, bineînțeles, vrea să mai subziste ca societate. — I. G.

²⁾ Adecă: *cercetătorii originali, independenți.*

³⁾ Escelelentele d-sale studii: »Naționalitatea în artă« și »Jidanii în pressă« ar trebui să fie credeul fiecărui tiner Român!

mite« chestia, necum să ajute rezolvarea ei. Ci, să-i slujiască, spre mângâiere, distinsului nostru luptător, pe de o parte convingerea, pe care însuşi, așa de frumos, și-o formulează: că »de origine divină, adevărul, binele, frumosul, în sine își au răsplata lor«, — ear pe de altă parte, conștiința aceea întăritoare: că sufletul neamului românesc de pretutindeni, care simte, cine ne este vrăjmaș sau prietin, ori unde ar fi acela, știe aprecia munca desinteresată și cu adevărat națională a dsale și a tovarășilor dsale de luptă — după cum s'a și arătat aceasta, la timpul său, prin rostul cuminte a unui preot de la noi...

Dintre celealalte ținem să mai amintim frumosul »cântec« popular al Dlui C. Ș. Făgețel, care însuși întocmise în anul trecut un mii: nunat »Calendar al revistei Ramuri«, despre care s'a fost vorbit, la rândul său, în »această revistă⁴⁾, apoi notele de excursie (»Spre Ceahlău«) ale tinerului poet C. Sp. Hasnaș, care zice între altele, că din pricina, greutateii drumurilor a întâlnit oameni în preajma Ceahlăului (la Durău)-cari nu trecuseră nici când de »Pătru-Vodă« și de »Bicaz«, încât minunile acelea de trumșeț ale firii românești rămân necercetate și nei văzute... Dar ceea ce-i și mai trist e, că tinerimea noastră școlară nic. astăzi nu înțelege a urma pilda strălucită a tinerimei altor neamuri, ca să ia, în lunile de vară, toiagul pribegiei, în mână și să cutreiere în lung și în lat tot pământul românesc...

Mai remarcăm: povestea dibace a dlui I. Neculai: »Un om șiret și cu noroc«... apoi niște cugetări din *Leopard*; o altă poveste (»Cea făcută tata«) de G. Coatu-Cerna; versuri despre Bonaparte, după A. Lamartine, de M. Ulogulescu; o nimerită aplicare a fabulei lui Lessing; »Die Esel« la oropsitul neam al Românilor, prelucrată de I. Mihalache, — ear dintre multele poezii »Vânătorul fetelor« de Mihnea Olmaz se distinge prin rarul ei farmec și vioiciune...

Atât despre »partea literară«.

*

Calendarul se încheie, cum, firește, și trebuie să se încheie, prin o »Cronică a anului«, redactată, în întregime, de d-l Iorga, într'un mod de tot original. Se înșiră, adecă, pe rând, în ordine cronologică, momentele mai însemnate, de peste an, din vieța politică și culturală a Românilor din regat, apoi a celor »de peste hotare*« (I Ardeal și Țara Ungurească II Bucovina III Basarabia) și la urmă, chiar, din »Țeri Străine«, — încât ne privește, mărturisim sincer, că am fi așteptat dela d-l Iorga mai multă nepreocupare, căci, intrădevăr, te cuprinde mirarea, văzând, că și dsa, care luptă cu toată desinteresarea pentru adevăr, a dat crezare, cu atâta ușurință, calumniilor debitate cu atâta perfidie, de anume ziare dela noi, pe socoteala ilustrilor noștri archiere de Oradea-mare și Lugoj. Nădăjduim însă, că d-l Iorga va ajunge, în sfârșit, să ne cunoască mai bine, cât nu va mai putea

⁴⁾ Vezi „Răvaşul“ a. VI. (1908) pag. 225.

*) Este pomenit pelerinajul Românilor din Ardeal la Roma, ignorat de toate „Călindarele“, cari notează toate fleacurile din toată lumea??... Red.

fi influenţat în judecăţile sale asupra oamenilor de scorniturile nimănuia. — ear până atunci noi îndemnăm, cu drag, pe cititori, să şi procure, cât mai neamănat, acest calendar, cum se cade, fiindcă ar fi foarte de dorit, ca să se citească, cât mai mult şi la noi, şi *mai ales* la noi. (Se poate procura dela administraţia »Neamului Românesc« Vălenii de Munte, judeţul Prahova, pentru bagatela sumă de 75 bani).

Bp. I/909.

I. G.

REVISTĂ BISERICESCĂ

Rutenii din America şi episcopul lor. — Stările din Franţa. — Pentru P. Arch. Scriban.

La timpul său »Răvaşul« luase notiţă despre denumirea unui episcop greco-catolic pentru Rutenii şi »măghiarilor greco-catolici« din America. Oamenii conducători din Ungaria au lucrat mult pentru ca Rutenii emigraţi în America să-şi capete episcop din Ungaria, care şi peste ocean ar fi fost reprezentantul Ungariei între sermanii Ruteni, cari ajunşi la sapă de lemn, sunt siliţi aşi părăsi vatra părinţească în nădejdea că în lumea cea nouă mai uşor îşi vor putea câştiga pâinea de toate zilele. Episcopii ruteni au umblat pe la Roma în favorul candidaţilor lor — dar abia se reîntoarseră, şi ziarele aduceau deja vestea că episcop greco-catolic pentru Rutenii din America nu va fi preot din Ungaria, ci Dr. Soter Stefan Ortinsky, un călugăr bazilitan din Galiţia. Vestea a fost de tot ne-aşteptată. Ziarele ungureşti publicau ieremiade. Ortinsky ce e drept a fost ordinar de episcop, în America însă era numai în calitate de vicar apostolic, iar asupra credincioşilor săi deprindea jurisdicţiune numai ca delegat al episcopilor latini, în a căror eparchie se aflau credincioşii ruteni. Preoţii gr.-cat. ruteni din America nu au primit cu multă bucurie pe Arhiepiscopul »atât de mult dorit«. Nu le plăcea de el, fiindcă devenise vlădică din călugăr, nu le plăcea fiindcă era din Galiţia, nu le plăcea fiindcă auziseră că e un înfocat naţionalist şi nu le plăcea fiindcă îndată ce a ajuns în lumea nouă a declarat, că voeşte să facă ordine. La început preoţimea nu a luat o poziţie hotărâtă faţă de noul Arhiepiscop. Dar când cetesc dispoziţiunile călugărului vlădică — pe care zorile zilei adeseori îl află încă la masa de scris — cei-ce mai înainte, în nădejdea cărjei vlădiceşti — în gura mare cereau vlădică gr.-catolic, acum cu puteri unite, cu mijloace mai

mult nepermise decât cinstite, încep lupta în contra Arhiepiscopului lor legiuit. Au cercat a-l discredita înaintea autorităților civile, atribuindu-i vorbe pe cari nici când nu le a rostit., cu bani scumpi au cumpărat pe niște corespondenți ai unor ziare ungurești din țară. Tocmai atunci a văzut lumina zilei bula «*Ea semper*», care cuprinde unele dispoziții puțin favorabile gr.-catolicilor. Preoțimea a început a folosi împotriva Arhiepiscopului lor aceasta bulă, acuzându-l că ar fi avut cunoștință despre acea bulă încă înainte de ce ar fi fost trimis de episcop, și că a primit vlădicia cu angajamentul de a fi «agent de latinizare» etc... Ortinszky pentru ca să le dovedească contrariul, nu a publicat bula respectivă, ci conchemând preoțimea la consfătuire, au compus un memorandum, în care cer retragerea dispozițiilor contrari datinilor bisericii orientale. Văzând preoțimea, că încercările de până acuma nu au dat rezultatele dorite, au început a-l ataca pe coarda naționalismului. Acuză pe Ortinszky că ar fi «ucrainist», că e un înfocat apostol al utopiei ucrainiste. Au atras atenția guvernului ungar asupra pericolului de care e amenințat poporul rutean din patrie... «Rutenii reînforși din America — zic ei — vor fi apostoli ai ideilor panslave», iar tăciunile ucrainismului importat din America va aprinde focul panslavismului între Rutenii pacinici, — și până acum buni patrioți, — din părțile de miază-noapte ale Ungariei. Deci guvernul să facă pașii de lipsă pentru ca Ortinszky să fie rechemat în mânăstire, sau dacă asta ar fi cu neputință, pentru emigranții ruteni din Ungaria, să mijlocească trimiterea unui episcop din «sânul clerului patriotic». Pe Ortinszky prin ziarul din America și din patrie, prin broșuri îl calumniază în modul cel mai scârbos, atribuindu-i faptele cele mai urâte. În același timp ziarul unguresc din America «*Magyar Zászló*» publică detaluri despre intriga țesută împotriva lui Ortinszky și susține că scârboasa campanie e condusă din Ungvár, de un om care între preoții rebeli din America ar avea 40 de rutenii, pe cari în repetite rânduri li asigură de grația sa. Pentru ca episcopul Ortinszky mai ușor să poată ținea în frâu pe preoții inobedienți, S. Scaun Apostolic, prin legatul său din Washington a provocat pe toți episcopii din America, să îmbrace pe Ortinszky cu iurisdicțiunea pe care până acuma au eseriat'o asupra credincioșilor ruteni gr.-catolici, iar prin munțiul papal Falconio, a provocat preoțimea gr.-cat ca de acuma înainte să-și ceară iurisdicțiunea dela Ortinszky. Acum pare că s'au mai liniștit nițel spiritele. Din când în când se mai ridică câte un glas, care se îndestulește cu aceea că poștește ca urmașul lui Ortinszky să fie din sânul clerului din Ungaria.

*

In revista noastră adeseori s'a făcut amintire despre greutățile,

prin cari trece biserica din Francia. Conduși de principiul: «Pas de politique, mais des oeuvres» (nu facem politică, ci lucrăm) francezii s'au organizat în așa numitele „oeuvres“ (asociații caritative, sociale etc.), cari în decurs de decenii au lucrat cu zor, însă izbucnirea „Kulturkampfului“ ne-a dovedit, că acelea nu au fost destul de acomodate pentru deșteptarea conștiinței credincioșilor. Neînsemnatul grup de deputați, care în parlament cu devotament apăra interesele francezilor creștini... nu avea pe nime la spate... În parlament ei mai mult reprezentau ideile și convingerile lor personale decât ale alegătorilor lor. Pentru a pune capăt acestor neajunsuri sa înființat „asociația adevăraților francezi și adevăraților creștini“ numită «*Action Liberale Populaire*» pe care dela început o conduce cu multă energie și bărbăție, întemeietorul ei, deputatul Jaques Pion. Pentru a scoate în relief ideile de cari sunt conduși membrii acelei asociații, ajunge a cita un pasagiu din vorbirea ce o rostise în luna Decembrie a anului trecut, din privilegiul adunării generale a acelei societăți. «Catholicilor» — zicea Pion — «ce face politica cu școalele, bisericile și preoțimea voastră? Și voi nu vă bateți capul cu politica? Legiunile vrăjmașilor sunt în fața voastră și voi abziceți de luptă? Ziceți că înființați «oeuvres»-uril Bine, dar acolo sunt vrăjmașii voștri, cari într'un moment bine venit le vor da lovituri de moarte, iar pe voi o să vă facă de rușine înaintea lumii. Conced că politica e lucru neplăcut, dar e luptă... și ori luptăm, ori perim. În luptă micimea de suflet nu poate câștiga, dar poate perde.. în primul rând — onoarea. Deci fiecare are datoria de a păși în luptă pentru libertate și mântuire...» Scopul acestei asociații, care cu mândrie se numește pe sine: «a adevăraților francezi și a adevăraților creștini», e să scoată republica din mâna iacobinilor și francmazonilor, cari jefuesc țara... Știm, că în Francia s'a făcut deja separația dintre biserică și stat. Aceasta separație nu numai nu a pus capăt luptei dintre aceste puteri... ci dimpotrivă a potențat-o. Forța a rupt copcia ce le unia, iar lupta pentru existență devenind iminentă, a pus față în față aceste două puteri. Statul care astăzi e învăluit în vestmântul pompos al unui fals triumf, simte că e neputincios față de energia nevăzută și față de puterea ascunsă în desăvârșita organizație a bisericei. Prin separație statul a pierdut dreptul de a denumi, respective de a prezenta episcopi, și acuma aceasta e o chestie care preocupă puterea de stat, după cum apare mai ales din semioficiosul «Le Figaro». Până acuma pe guvernânții francezi nu-i prea durea capul, că au pierdut acest drept, fiindcă pe catolici li conzidera numai de confesiune și nu de partid politic. Violența și nenumăratele brutalități pe cari zi de zi le comite francmazonul guvern francez, față de biserică, au deșteptat din letargie pe sermana

dar acum cu adevărat zeloasa preoțime franceză. Preoțimea, — care înainte de separație cu răbdare pe care noi nu o înțelegem, privea numai din depărtare dezvoltarea evenimentelor politice abținându-se dela ori-ce amestec — acum când e cu totul independentă de guvern pe față se înrolează sub steagul royaliştilor catolici. Acum, când 6 milioane de broşuri royaliste s'au împărțit între creștinii francezi, guvernul știe destul de bine că preoții vor fi cei mai înflăcărați propagatori ai broşurilor amintite și a ideilor cuprinse în ea.

Deja pe când murise cardinalul Lecot, organele guvernamentale provocau guvernul să facă pașii necesari, pentru ca Vaticanul să denumească la *Bordeaux*, pe candidatul lor; iar dacă Vaticanul nu s'ar arăta aplicat spre așa ceva, guvernul să deneghe preoților dreptul vestirii cuvântului lui Dumnezeu. Se înțelege că aceasta era numai amenințare. Când s. Scaun a denumit de Archiepiscop al eparhiei «Bordeaux»-ului pe Andrieu, episcopul cardinal al «Marseille»-i cei dela foite liberali nu-și încăpeau în piele, fiindcă le-a «succes a înfrica Vaticanul». Bucuria lor nu a ținut mult, că s. Scaun, într'un comunicat oficios, publicat în «Corrispondenza Romana», declară, că: prin separația dintre biserică și stat, guvernul francez și-a pierdut dreptul de prezentare, așa că de aci înainte denumirea episcopilor privește numai pe s. Scaun. Cu abatere dela datina ce se practică în Italia și Anglia, pentru Franca se iau dispoziții cu totul nouă, în senzul cărora: fiecare episcop, la începutul fiecărui an, prezintă conspectul acelor preoți diecezani, pe cari li socotește demni a fi ridicați la demnitatea episcopescă... iar dacă careva scaun episcopesc devine vacant, va fi umplut cu unul dintre candidați, fără a cerca dacă e sau nu e pe placul guvernului. La atâta curaj din partea s. Scaun nu s'a așteptat guvernul.

*

P. Archimandrit I. Scriban în Nr. 1 din anul acesta al «Revistei Teologice» din Sibiu, la rubrica «Din lumea catolică» publică în traducere două articole din ziarul «Journal de Genève», despre care zice: «Acest excelent organ de publicitate, deși ziar politic, conține foarte interesante corespondențe din lumea catolică și e la curent cu tot ce se petrece într'ânsa. Ceea-ce face marele lui merit, e că, neapartținând vreunei direcțiuni de interes, ești sigur că întrânsul găsești faptele espuse în adevărata lor lumină. Pentru Franca corespondentul acestui ziar e dl Julien de Narfon, catolic de confesiune, dar cam independent în judecățile sale». Trag la îndoială imparțialitatea ziarului amintit, pe care eu numai odată-l cetisem, când adevărat întreprinsei o călătorie prin Franca și Italia. Poate întâmplarea a adus cu sine, dar în acel «excelent organ», faptele, al căror martor orular fusesem, ie-am aflat expuse nu

în «adevărata lor lumină». Are toată dreptatea P. Archim. Scriban când zice despre dl Julien de Narfon, că e «catolic de confesiune» și că în nemumărate rânduri a dovedit că «e cam independent în judecățile sale». Țăsătura de intrigi pusă în cărcă semioficioasei «Corrispondenza romana» are vădită misiune de a-și acoperi propriile păcate. La adevăr vorbind, în «Le Figaro» mai adeseori văd lumina zilei știri false și născociri îndrăsnețe. «Le Figaro» a fost care a adus senzaționala știre (...scoasă din inchipuiri) despre o dispoziție a s. Scaun prin care s'ar interzice studenților catolici a cerceta universitățile statului. Pe când «Le Figaro» și alte surori de principii voiau a prezinta cazul monseniorului Lacroix ca analog cu cel a lui Schnitzer, tocmai «Corrispondenza romana» declară că: S. Scaun numai atunci se simte îndatorat a interveni, când monseniorul Lacroix trece peste marginile pe cari i-le hotărăște și pretinde caracterul bisericesc al personalității sale. De altmintrelea articolul tradus de P. Archim. Scriban sunt în stare să producă ori-ce impresie, numai a impersonalității nu.

P. Archim. Scriban simte însuși lipsa de a justifica cumva traducerea, respective publicarea articolelor din cestiune; și zice: ceea-ce vreau să public mai la vale sunt două articole din numitul ziar, din care se vede ce țesătură de intrigi și uneltiri e viața bisericii catolice și cât de greșiți sunt acei ce cred, că *daca se va face unitatea dogmatică între biserici, s'a câștigat totul, ca și cum în afară de dogme, n'ar exista atâtea năravuri rele, care fac cu neputință o viață comună a bisericilor*».

Informațiunile primite dela vrăjmașii teoretici și practici ai bisericii catolice, încă nu ne îndreptătesc să susținem că viața aceleia e o țăsătură de intrigi și uneltiri. Dar să punem cazul, fără a concede, că «Corrispondenza romana» respective redactorul ei, e tocmai așa precum ni-l prezintă Domnii dela «Journal de Genève». Este oare permis a identifica pe singuratici cu însași biserica? Nu vrajba, ci punctele de întâlnire trebuie să le cercăm împrumutat. În lumea asta împăgănită trebuie să căutăm a ne înțelege toți cei-ce ținem la creștinătate.

Im.

Patronul oratorilor sacri.

— Annex la serbările Sf. Ioan Gură de aur. —

Când, cu prilegiul strălucitelor serbări făcute la Roma, mai la începutul anului trecut, întru cinstea Celui dintru Sfinți părintelui nostru Ioan Gură de aur, patriarhul Constantinopolului, dela a cărui mărită naștere 'n ceriuri se 'implineau tocmai 15 veacuri, bunul nostru Părinte

Papa Piu X. agrăise plin de iubire pe frații din Răsărit, ca, lăpădând obicinuitele prejudeții mărunte cari zădărnicesc orice apropiere, să se reîntoarcă fără vre-o umbră de teamă măcar în suflet la vechea comunitate creștină a Romei celei vechi, pururea nouă, care cu dragoste frățească întinzând ea mai întâi mâna de pace, așteaptă fericita zi a împăcării, căci, precum îi încredință Preafericitul Părinte, nicăiri pe lume nu e mai viu cultul Orientului (din răsărit doar' vine lumina — Ex oriente lux) și nicăiri nu se îngrijesc mai cu sfințenie și mai cu scumpătate frumoasele obiceiuri vechi ale Răsăritului: ca tocmai la Roma, care are congregații instituite anume cu acest scop; când se făceau cu un cuvânt toate acestea, — unii frați orientali, neputându-se ridica pe semne nici în acele într'adevăr sărbătorești momente peste îngustele concepții desbinătoare la înălțimea sublimă a unei înfrățiri cu adevărat evanghelice, nu s'au sfiit să răscolească și atunci vulcanul vechilor pricini crezând, poate, de potrivită stărnirea și cu acest prilej al semtinentului celui mai puțin creștin: *al urei*, al urei nelimpăcate a tot ce e Roma-nl Roma însă, marea și nobila Romă, necum să se lase târâtă de atâta josnicie, a ținut să dovedească și de astă dată, că cuvântul ei e adevăr și dragostea ei nefățărîtă, de aceea a și pogorit în faptă evlavia sa dreaptă față de acest mare dascăl al Bisericei de Răsărit, declarându-l prin decretul din 8 Iulie 1908 în fața întregii lumi creștine de *Patron ceresc al cuvântătorilor creștini*, așa cât creștinătatea, care și-a avut până acuma măestri ei divini, decretată în științele filosofice creștine, în științele biblice, dogmatice, morale, etc. etc. își are de acum *patronul său ceresc*, recunoscut și în oratoria sacră. Fiind deci în interes obștesc acest decret, care s'a publicat pentru întâia dată în Noembrie a. trecut de cătră «S. Congr. Rit.» în numele și cu auctoritatea Sfințeniei Sale P. Piu, ne ținem de plăcută datorință să-l împărtășim mai la vale iubitorilor nostri cetitori în textul său original, ca pe cel mai important anex al serbărilor Sf. Ioan Gură de aur. El sună precum urmează:

«Id siquidem fe. re. Leo XIII. die 4 Julii 1884 indubie praeenun-tiaverat, sacros videlicet Oratores in fidem ac tutelam collocando S. Ioannis Chrysostomi, Ecclesiae Doctoris, quem omnibus ad imitandum proponebat exemplar, utpote qui Christianorum Oratorum facile princeps, ob sureum eloquentia flumen, invictum dicendi robur, vitaeque sanctitudinem aummis laudibus ubique celebretur. Sanctitas porro Sua (Pius X) has preces ab infrascripto Cardinali Sacro cum Rituum Congregationi Praefecto relatas peramanter excipiens, praeclarum Ecclesiae universalis Doctorem, decusque Sanctum Episcopum Ioannem Chrysostomum, *Oratorum sacrorum coelestem Patronum* Apostolica Auctoritate Sua declaravit et constituit. Eundemque quemadmodum cunctis Fidelibus

omnigenae virtutis ita christianae eloquentiae ad imitandum exemplar sacris concionatoribus libentissime proposuit. Contrariis non obstantibus quibuscumque.»

Bp. II/1609:

N. Cârstea.

PORNIRI NOUĂ ÎN ROMÂNIA.

Bucureşti, Februarie 1909.

— Noii Metropoliţi. — Criza morală. — Reacţiunea. — Greutatea îndreptării — „Vestitorul“ şi atitudinea lui.

Ziua de 5/18 Februarie a dat României doi noi Metropoliţi. După căderea atât de puţin glorioasă a Metropolitului dela Iaşi, s'a întâmplat că tocmai după serbarea aniversarului »Unirei« a murit pe neaşteptate şi Metropolitul primat de la Bucureşti, I. P. S. Iosif Gheorghian, în vârstă de 80 de ani. Nu se ştie dacă a fost vre-o legătură între căderea, fără seamăn de sguduitoare, de la Iaşi, şi cazul de moarte de la Bucureşti... Dar, ori cum, moartea bătrânului Iosif, între agitaţiile urmate dimisiei fostului Metropolit de la Iaşi, ne aminteşte prin analogie încetarea din viaţă a bătrânului Popea, după izbucnirea cunoscutei crize de la Caransebeş. Căci o criză mare a fost cazul Metropolitului de la Iaşi. O mare criză morală, care s'a declarat la înălţimea tronului arhieresc, dar stăpâna de mult, în lung şi lat, şi stăpâneşte şi acum, cine ştie până când. Criza *socială* din 1907 a fost desigur sguduitoare; prin foc şi pustiire s'a manifestat, şi numai cu puterea armelor s'a pus capet pustiirii năvalnice, ce a trecut peste ţară de la un capăt la altul... Dacă n'a fost pârjol roşu şi acum, a fost ruşine destulă; şi pustiirea ce va fi pricinuit şcandalul se va vedea în urmă. Deocamdată însă criza s'a rezolvat, răul s'a localizat, şi precum revoluţiunea ţăranilor a avut măcar darul de a îndrepta atenţiunea cărmacilor spre aceasta rană deschisă a ţării, provocând pre-ocupaţiunea factorilor competenţi pentru soartea ţărâniei, astfel şi criza morală, al cărei simptom s'a declarat la Iaşi, a avut măcar efectul acesta, că a început şi aici lumea, înţeleg lumea bună, a se preocupa de soartea bisericii. Era şi timpul suprem. Intre cele două crize e o legătură evidentă, nu numai prin apropierea de timp, ci şi prin legătura logică a faptelor sociale. Şi e tocmai bine, că în sfârşit bărbaţii de stat au fost advertisaţi, a se uita şi la biserică şi la cler; pentru că dacă se dau ţeranilor islazuri, pentru a-şi creşte vite, e timpul să li să dea şi păşune bună pentru sufletul lor; şi dacă se face îngrijire cu *cassa rurală*, e bine să se îngrijească şi de *casa lui Dumnezeu*,

care este a tuturor fiilor săi, și trebuie să fie casa părintească, crescătoare și îngrigitoare a tuturor celor ce trăiesc într-o familie prin credință. Căci bine este să se dea tuturor pâinea traiului de toate zilele, ce se câștigă cu munca, dar să nu se uite, că omul, — gura de om, nu e gură de câne, — nu trăește *numai* cu pâne, ci cu tot cuvântul, care vine de la D-zeu. Pânea aceasta a sufletului lipsește de mult; căci nu era cine să o frângă fiilor... Pășunea sufletelor era arsă ca după seceta cea mare a crizei economice, prin care a trecut țara nu tocmai de mult... ear casa lui D-zeu, „casa Tatălui meu“...?

Ideile acestea s'au impus cu inexorabilă putere logică tuturor sufletelor simțitoare, și har Domnului, are Țara aceasta și suflete bune, suflete dornice după o înnoire a vieții. Tocmai simțul acesta a făcut, după primăvara de foc din 1907, ca să se reclame tot mai cu insistență, ca clerul să fie la înălțimea chemării sale. În aceste priviri scrutatoare și muștrătoare asupra clerului ochi multora de aici s'au oprit la clerul din Ardeal, la luminătorii aceia apostolici, cari și cu cuvântul, și cu condeiul, și cu fapta și cu viața, trăiesc chemării lor, de apostoli și părinți ai poporului năcăgit, care a trecut teafăr prin atâtea năcazuri sub cârmuirea bunilor sei preoți. —

Mișcarea aceasta a inimilor și sufletelor, neastâmpărul după o îndreptare și căutarea cu ori ce preț a înnoirii, care în generația mai tineră a clerului are tot mai aprigi reprezentanți, s'a vădit în multe chipuri și în literatură. Au apărut broșuri, studii, articoli. Revistele au început să umplă pagini întregi cu manifestările acestor dorințe și sbuciumări. În lipsă de ori ce altă îndrumare aceasta energie aglomerată a isbugnit în nemulțămiri; și nemulțămirea s'a ridicat tot mai sus, întracolo, de unde se aștepta mântuirea, călăuzirea: spre arhieriei, spre Metropoliți. Au căzut ploii de acuze; s'au pornit orcanе de indignare, mai ales prin două organe »bisericești« cari sunt direct emanațiunea stărilor sufletești atinse mai sus. Vreau să zic despre »Biserica Română« de sub conducerea d-lui D. Gomoiu, și »Vestitorul«, organul mai multor licențiați în teologie. Aceste foi au provocat o adevărată revoluție în spirite. Sub loviturile lor a căzut Metropolitul de la Iași, și — s'a pornit reacțiunea.

Reacțiunea, sau mai bine dorul reacțiunii sau renouirii, a presidat și la alegerea celor doi Metropoliți. Nu s'a mai întâmpilat să se aleagă de odată doi Metropoliți în România, și pe amândoi îi cheamă la acest post dorirea obștei după o viață mai bună, mai creștinească, mai demnă de o biserică creștină, în mijlocul unui popor vestit de religios, și amenințat să devie nereligios. —

Nu mă opresc la modul alegerilor de Metropoliţi, şi Archierei, practisat aici. E o chestie pentru sine. Constat numai momentele sociale. Colegiul electoral, — compus din corpul arhieresc şi corpurile legiuitoare — a ales aproape unanim, pe I. P. S. Athanasie al Râmnicului, de Metropolit-Primat, şi pe I. P. S. Pimen al Dunării-de-Jos (Galaţi), de Metropolit al Moldovii şi Sucevii (în Iaşi). Amândoi noii Metropoliţi sunt nu numai figuri bune, cum are clerul român foarte multe, ci şi spirite alese, cum mai rar se găesc în clerul oriental peste tot; ţinând măsura relativităţii sunt desigur cei mai potriviţi şi cei mai vrednici de demnităţile la cari au fost chemaţi. În vârstă bună, abia trecuţi peste 50 de ani, Metropolitul primat e mai tiner cu 3 ani (53 ani;) decât colegul seu de la Iaşi. În schimb Metropolitul primat, mai grav, mai închis, arată mai vârstnic, — e de fapt în archierie mai vârstnic decât colegul său care e archiereu cu eparchie numai din 1902 — şi deşi numără mai mulţi ani, are o fire mai desgheţată, mai deschisă, şi arată mai tiner. —

Născuţi la ţeară, unul ca fiu de preot, într'un sat moldovean din istoricul Vâslui, — patria lui Penes Curcanul — celalalt ca fiu de ţeran din Prahova, amândoi au început cariera preotească ca preoţi de sat, fiecare în patria sa. Remânând văduvi, la aceeaşi vârstă tineră amândoi s'au dedicat studiilor teologiei superioare şi ca ascultători la facultatea din Cernăuţi, au luat doctoratul în teologie, în acelaş an 1886, fiind acolo ni-se pare cei dintâi doctori în teologie din România. Astfel cariera li-s'a desfăşurat aproape paralel; în 1892 amândoi erau profesori la facultatea teologică din Bucureşti şi superiori ai seminarului şi internatului teologic. La 1895 amândoi sunt făcuţi archierei: Athanasie cel născut din Moldova — se făcu »Craioveanul«, ear Pimen, cel din Prahova se făcu »Piteşteanul«. Athanasie la 1898 ajunge episcop al Râmnicului, Noul Severin, cu reşedinţa în Râmnic-Vâlcea, unde a lucrat cu succes bun, întemeiând şi o revistă: »Cuvântul Adevărului«. Pimen ajunge (1902) Episcop al Dunării-de-jos, în Galaţi, şi desfăşură o întinsă activitate multilaterală, în eparchia sa, care cuprinde şi Dobrogea. Amândoi au făcut reforme în cler introducând conferenţe pastorale, creând instituţiuni nouă, scriind cărţi, colaborând la reviste (la »Albina« de pildă), şi rivalisând astfel în opere vrednice de nişte archierei luminaţi. Amândoi dela sate răsăriţi s'au preocupat în deosebi de soarta ţeranilor, cu o iubire sinceră faţă de poporul muncitor, care şade aşa de bine feţelor bisericesti, şi mai ales celor ce poartă chipul apostolic. Şi acum — cei ce s'au desvoltat într'un fel de paralelism, reprezentând unul Moldova, celalalt Muntenia, s'au întâlnit earăşi, fostii elevi ai Cernăuţului bucovinean, şi curând după

aniversarea de 50 ani a Unirei au desăvârşit unirea şi prin faptul, că cel născut din Moldova a fost chemat şi aşezat în scaunul metropolitan din Bucureşti, iar cel născut şi crescut în vuietul Prahovei muntene a fost aşezat în scaunul lui Veniamin de la Iaşi, unde s'a închelmat Unirea principatelor.

Săvârşită şi investitura, după obiceiul ţării, primind cărja din mâna Regelui, în sala tronului din palatul regal, — ne-având alt cap suprem, care să dea puterea de iurisdicţiune — cei doi Metropoliţi şi-au ocupat scaunele glorioaselor capitale între cele mai bune augurii, şi însoţiţi de cele mai sincere urări din partea tuturor.

Fireşte, că valorile politice de partid nu cruţă aici nici tronurile arhierieşti, şi astfel şi aceste alegeri se resimt de coloritul regimului ce stăpâneşte, după vremuri, dar încolo sub mai norocoase auspicii rar poate ocupa cineva poziţii așa de hotărâtoare pentru țeară şi neam, ca ceşti doi Metropoliţi ai României.

Astfel dela venirea celor doi Metropoliţi se aşteaptă începutul epocii mai bune, ce o reclamă toţi. Urma-va de fapt? — se va vedea. Cei-ce au pornit curentul de nemulţumire cu stările de acum se bucură şi — speră. Speră, că vor putea curăţi uscăturile, şi vor putea „să dea Bisericii autocefale *characterul creştinesc*, care aproape nu-l mai are“ — cum zice un organ de aici. De altfel acelaş organ («Vestitorul») zice că «*îndreptarea e mai grea de cum se speră*» (vra să zică «cum se crede»). Şi ca să vă faceţi o idee cam ce dureri simt aici cei cu durere de inimă din cler, iată câte-va pasaje dintr'un articol, ce manifestă aceste dureroase stări:

«Pentru toate durerile trecute — zice «Vestitorul» — noi aducem la cunoştinţa cititorilor o singură dungă, care le cristalizează pe toate. Scriem aci pe răboj cuvintele lui Tudor Vladimirescu, din manifestul prin care chema țara la deşteptare, la răsplătirea nelegiuirilor şi alungarea nedreptilor.

Iată-le:

«Fraţilor... când un şarpe ese înaintea voastră trebuie să năvăliţi cu pari şi să-l omorâţi. Cu cât mai vârtos că vă simţiţi ranele şi ru-perile din trupurile voastre, prin care balaurii, ziua şi noaptea sug tot sângele din voi, încă de vii, precum de faţă vedeţi.

Aceştia sunt precum îi cunoaşteţi prea bine: *Grecii* şi boerii noştri, atât *partea biseincească*, cât şi *politicească*. Până când dar vom suferi ca nişte dobitoace, când răul nu-i primit nici de Dumnezeu. Perderea răului, înaintea lui Dumnezeu, este lucrul cel mai bun... trebuie să să-vârşim binele, care nu se poate săvârşi dacă mai întâi nu vom goni răul după cum până nu urmează iarna nici primăvara nu se face.

A zis Dumnezeu să se facă lumină și s'a făcut; dar mai întâi a lipsit întunerecul».

Acestea sunt cuvintele prin care Tudor Vladimirescu a însemnat și grozăvia durerii, a intrupat și glasul de strigăt la deșteptare și la rimpotrirea răului.

Așa a fost până la Tudor Vladimirescu. Acest erou mântuitor al neamului românesc, poate vorbi și se simte dator să vorbească de «partea bisericească», mai ales de cea înaltă, ca despre șerpi și balauri ce trebuiesc striviți cu parul și omorâți, ca să se poată face ceva bine. Negreșit că aceasta e tot ce poate fi mai înspăimântător pe răboj.

Dar dungile de durere, pentru nenorocirile aduse de «partea bisericească» se înmulțesc încă mai tare de aci înainte. *Grecii sguduși din politică și din conducerea țării*, continuă a ne săcătui viitorul tocmai prin «partea bisericească», în care se încuibă de aci înainte cu putere încă și mai mare, ca în singurul teren, care le rămăsese ușor de speculat.

Așa ne-a mers, crescându-ne mereu durerile și acoperindu-ne rușinea și mizeria până la secularizare, de când începe o curățire, ca să se continue totuși răul sub alte forme.

Am avut deci nenorocul și durerea să fim batjocoriți de cei-ce i-am primit în țară în numele *bunei credințe creștinești*. Iar această batjorură de noi și de sfințenie a mers până acolo încât să *putem vorbi de haremul Egumenului Hrisant dela Cozia și să putem avea pe suflet sute și mii de rușini de felul acesta*.

Răul nu se mărginește totuși aci. Nu numai de *greci* am fost umiliți și batjocoriți prin *biserică* și oamenii bisericești. Nu numai ei ne-au încătușat și ne-au robit prin limbă și sărăcie, prin nedreptate și intrigă, prin hulă și desfrâu, prin nerușinare și fapte de fără de lege. Aceleași exemple de *tirănie păgânească*, de samovolnicie nevrednică de popor creștin, *am suferit în numele de pravroslavie și dela poporul rus, care ne-a stors atâtea lacrimi și ne-a frământat sufletul în dureri și umiliri atât de mari*. Numai așa exemple de purtarea păgână și haină am întâlnit la vecinii nostri bogoslovi și ortodoxi și așa învățuri am primit dela ei.

Ba a urmat apoi o vreme, care în Muntenia și Oltenia, mai are încă nrmările ei nenorocite prin unii preoți grămățici făcuți la Dii (Vidin) pe plocoane, fără nici o altă greutate și fără nici o altă condiție.

Lucrurile acestea desigur n'au rămas fără efect... Ele au intrat în suflet, s'au prins în ființa noastră adânc creind atmosferă și un punct de vedere care s'a transmis și trăește...

Pentru răbojul durerilor mari nu poate fi dungă mai adâncă și mai grea decât că în *anecdotele populare preotul e batjocorit ca țiganul și ca ovreul*, ca cei-ce merită mai mult disprețul și sarcasmul.

Acest efect jalnic pe care nu-l poate tăgădui nimeni, răbojul nu poate decât să-l explice și să facă pe ori-cine să înțeleagă, că nu să putea să nu fie așa.

Pe paginile istoriei bisericei române sunt însă și locuri de lumină și de înălțare. Negreșit răspundem noi, au fost vremuri, dar ele sunt departe de noi, și apoi, au fost așa mai ales, ca prin întunec și umbră să se ridice câte o figură luminoasă, câteva siluete de muncitori și luptători cu răul, pe care nu l'au putut birui. S'a făcut carte, s'a cultivat știința, s'a înălțat conștiința de naționalism curat și conștient, dar s'au făcut în cercuri restrânse fără a se putea face o *operă largă de creștinism*, lățire cu fapta și cuvântul pretutindeni a învățătorei *evangelice*. Nu s'a putut face aceasta, cu toate școlile noi cari au răsărit, cu toate că o leacă de învățatură a pătruns în straturi cât mai largi ale preoțimei.

Și e explicabil cum nu s'a putut face *operă de creștinism*. Căci nu era posibil a se ridica apostoli ai evangheliei din școale, cari, deși se numesc seminarii, nu au fost totuși și nu sunt institute de educație și cultură creștină.

Răbojul are ~~crestături de durere oribilă pe sama~~ crestături de durere oribilă pe sama seminariilor cu patru clasă. Socotim însă de prisos a le scoate la iveală, când, pentru leuirea răului, așteaptă cu nerăbdare sute de crestături ale răului de azi, cari ne vor face să înțelegem de ce, cu toată întinderea învățătorei, îndreptarea nu s'a făcut și nu se poate face.

Aceste crestături ce le vom da la iveală, vor dovedi că îndreptarea nu se poate face așa de ușor precum se speră».

*

În mișcarea aceasta, cam prea răsboinică, dar se pare cu bun gând pornită, se amestecă multe de toate. Se cer reforme multe, prefaceri grabnice și radicale. Unii vreau schimbarea organizației bisericești. Vreau să introducă un fel pe sinod al preoților de mir, pe lângă cel al arhierilor. Vor să mai schimbe și legea despre alegerea arhierilor, că să deschidă cale și elementelor bune din clerul de mir. La feliuritele proiecte de aici văd că se aduc și din Ardeal unele. Părintele asesor Dr. Miron Cristea propune de-adreptul introducerea statutului organic alui Șaguna, cu votul universal al mirenilor — cum cetesc în »Țara Noastră« dela Sibiiu. Alții vor să reformeze monachismul oriental, prefăcându-l după cel apusean, activ și productiv. Aceste multe proiecte provoacă discuții și polemice, în cari se amestecă și patimi și interese multe, ce se străvăd. Se aruncă și bănuiele. Asupra »Vestitorului« s'a

aruncat bănuiala că ar fi catolic latinisant. Cel puțin un vrednic colaborator, d-l Theodorian, a fost direct atacat pe acest titlu, care aici face efect mai mare decât dacă i-s'ar spune cuiva, că nu-i creștin. De aceea »Vestitorul« a ținut să dea deslușiri, zicând:

»Vestitorul nu e organul unui om; aci la Vestitorul scriu mulți și ne-am adunat nu cerându-ne unul altuia bilet de botez, ci asigurarea că *suntem toți români și creștini, că dorim ca țara românească să fie fără creștină*. Vestitorul nu tinde nici să lătinească biserica, nici să-i schimbe rostul ei canonic. Iar pentru a combate tendința ce este de a transforma biserica într'un departament ministerial protestant, nu avem nevoie de concursul ortodocșilor politicieni, care nu cred și își fac fală a nu crede în nimic. Deci de cât a se șopti pela urechile unuia și altuia, că noi avem să latinizăm biserica, mai bine, acei ce continuă acest sistem ar bine voi să dovedească dacă studiile canonice publicate în Vestitorul sunt, sau nu sunt tot ce poate fi mai bine documentat spre a scăpa biserica autocefală de îmbrățișarea omorătoare a protestantismului.

»Iar comitetul de redacție al Vestitorului, compus din clerici și licențiați în teologie ortodoxă protestează încă odată, și pentru ultima oară, în contra celor ce-și închipue că pot deplasa chestiunea. Și fiind că s'a crezut că e o mare abilitate a ataca pe d-l Theodorian, ținem să spunem cititorilor că zilele acestea mai toți arhieriei și demnitarii bisericești au venit la d-sa îmbrățișându-l cu dragoste și mulțumindu-i pentru modul cum apăra biserica autocefală contra celor ce vor s'o transforme în *sectă protestantă*. Acest demers face cu atât mai mult onoare acestor ierarhi și demnitari, că sunt dintre cei ce au fost mai cu violență atacați în Vestitorul.

Și noi ne mândrim că am putut decide pe d-l Theodorian să lupte alături de noi, căci este singurul bărbat cu care putem ajunge la o complectă victorie, pentru binele și fericirea bisericii române, care a ajuns în așa trist hal». —

Încât îmi permit împrejurările, voi căuta să vă țin în curent cu desvoltarea acestor chestiuni, de o eminentă importanță culturală.

O. B. S.

„Un scop comun, spre care tind milioanele, totdeauna se ajunge, nu-i putere pământească, care să-l poată zădărnici“. Napoleon I.

Urme istorice din 1758—1767.

(Urmare.)

12/XII. Nr. 24. Memoriale Exactorati cujusdam militis Springermani Sztan ex Türkös ab onere extraordinariorum Servitiorum eximendi.

Nr. 28. Memoriale Emerici Czirjak intuitu cujusdam fundi ad Ecclesiam Graeci Ritus unitorum occupati bonificatum.

Nr. 31. Relatio Cottus Kolozs Inferioris super investigata veritate lobbagionatis Iszak Ilie, Demian et Kaszian ditorum.

14/XII. Nr. 44. Memoriale Magistratus Coronensis intuitu damnificationis Raduly Suge lobbagionis in Sede Háromszék causatae.

Nr. 45. Memoriale luon Szöcs intuitu suae eliberationis e Captivitate Elisabetopolitana.

Nr. 52. Memoriale Ladislai Koloni Archidiaconi Kolosensis contra nonnullos Schismaticos tumultuarios.

Nr. 53. Memoriale Butyan Kratson contra Paulum Gyárfás intuitu praetensae suae dimisionis durissimis Carceribus macerantem.

Nr. 58. Relatio Magistratus Bistriciensis in negotin Valachorum in districtu Bistriciensi tumultuationes excitantium.

17/XII. Nr. 62. Relatoria in negotio Valachorum obturbationen Sacrae Unionis Carolinae in aresto detentorum.

Nr. 64. Relatio Magistratus Carolinensis in negotio Valachorum Sacram Unionem circa Carolinam turbatorum.

Nr. 65. Memoriale Incolarum Ujfalvensium in Districtu Baitsemi existentium contra Magistratum Coronensem Sylvas eorundem glandinosas occupantem et aliis extraordinariis praestationibus onerantem.

19/XII. Nr. 86. Relatio Georgii Koller Plajassonum Inspectoris in negotio Onya Nistor Incolae Kutfalvensis cum luon Burtha jam a spatio trium annorum per Semitas clam furta exercentis.

31/XII. Nr. 102. Exculpatione Sacerdotis Ér-Hatvaniensis contra informationem V. Comitatus Solnok mediocris E. R. Gubernio submissam ab Episcopo Fogarasiensi tranmissa fine cujus per fatum V. Comitem abactorum bovum restitutionem sollicitat.

Crestături.

Patriarhia din Constantinopol este instituție politică. În vara trecută ziarele și revistele din Țară, aveau rubrică permanentă pentru „cronica scandaloașă“ a mitropolului grec din Drama.

Pe acest Anticrist al orientului, figură urâtă a clerului și Nero al fraților noștri Aromâni, l'a ajuns nemeza; dar încă nu de tot.

În tinerul parlament, al cam tomatnicilor junii turci, era să se dea cetire, voluminosului dosar al acestui mitropolit.

Patriarhia însă, credincioasă tradiției sale, de a apăra fărădelegile grecești a grăbit și de data asta în ajutorul tipului și asemănării sale. În calea ministerului l'a succes, a face ca dosarul să nu fie cetit în cameră. În schimb însă fu cetită în întregime adresa patriarhiei.

Dacă era după deputații grecilor, ei ar mai fi voit, să se scarmene dosarul, decât să răsune camera de glasul patriarhiei, căci din scrisoarea aceasta s'au încredințat pe deplin și oficios mandatarii imperiului turc, cumcă patriarhia nu e așezământ bisericesc, ci curat o instituție politică, în slujba neamului grecesc; instituție, care pururea a sămănat zizanie între popoarele creștine supuse Sultanului. Eată deci pe deplin justificată cererea deputatului aromân Dr. Mișea, ca patriarhia să fie desființată.

Noi în coloanele „Răvaşului“ din 1907 pg. 638. am dovedit, că în trecut tot aceea a fost patriarhia, ce ne dovedește Dr. Mișea că e azi; va să zică grecul ortodoxilor de pretutindenea, în loc de a fi ortodoxul orientailor de pretutindenea, cum se preface a fi. —

Dr. Ștefan Pop.

Idea unirei. D-l N. Bănescu, distinsul profesor și publicist dela Craiova publică, în nr-ii din urmă ai „Vieții Românești“ dela Iași, interesanta corespondență politică, pe care Dumitru Brăteanu, unul dintre cei mai entusiaști luptători pentru unirea principatelor române, a purtat-o din Anglia, unde agita necontentit, prin întepelări în camera engleză, prin meetinguri, prin adevărate campanii jurnalistice, în favorul chestiei Unirei, — cu frunțașii români din principate, în deosebi cu marele Cogălniceanu. — „Mă sillesc prin toate chipurile — scrie el cu data de 3 Iulie 1856 — din Londra, fraților săi Cogălniceanu, Mălinescu și Ionescu — să pasionez pentru noi opinia publică engleză și europeană, căci într'ansa și în patrioticile noastre manifestații văd singura garanție sigură a realizației dorințelor noastre“. — Conștiu de marile momente istorice, prin care treceau în clipele acelea cele două țerișoare române, el află accente puternice de expresie, cari și astăzi zguduie. Reproducem din frumoasa scrisoare, adresată lui Cogălniceanu și oaspeților acestuia întrușiți la grădina sa dela Copou din prilejul întoarcerii eroicului Gh. Filipescu din Rusia, următoarele părți alese, cari se pot ceti și astăzi cu foarte mult folos: „Este un fapt unic în analele omenirii și neașteptat în zilele noastre, ca mai multe Puteri să consulte împreună cu un popul, — un popul mai cu seamă a cărui suveranitate a fost de atâtea ori disputată și necunoscută, — asupra organizației politice și sociale, ce va voi să-și dea el însuși. Marele spectacol ce au să prezinte peste puține zile Principatele Române, interesează nu numai pe populus român, ci pe toți populus liberi, sau care aspiră a fi liberi, și de aceea ochii tuturor sunt îndreptați cătră noi. Cel în alți timp, Românii, necunoscuți Europei, necu-

noscuți lor înșile, încunjurați de inimi, au știut lupta singuri în contra tuturor, câștiga și păstra cu arma în mână a lor suveranitate; și astăzi când steaua României lucește la orizontul lumii civilizate, când razele simpatiei universale sunt concentrate asupra-ne, când Europa ne întreabă, care ne este păsul, ce voim, noi nu vom ști măcar îndrăsni să cautm în față și să răspundem amicilor noștri? Nu, frații mei? jur pe sufletele voastre că asta nu va fi! Memorabilul vostru banchet n'a convins și pe cei mai sceptici, că Români sunt încă Români? Instinctul vostru de Român nu va înșela, dragii mei. Dar, **Unirea** este singura temelie statornică a edificului viitoriului vostru; fără dânsa, orice se va clădi, va fi clădit pe nisip. Faceți dar ca banchetul dela Copou să se repete în fiește care târg, în fiește care sat, în fiește care cătun; faceți să se manifesteze neîncetat, în tot locul, sub toate formele și prin toate chipurile ceace e săpat în inima fiecărui Român: dorința unirii și a respectului suveranității naționale, care este scrisă în tratatele Românilor și care le asigură dritul d'ași da ei însuși legi și de a lua pe șeful statului unde vor voi. Strigătul: „**Unirea** Principatelor! Suveranitatea statului Român!“ să străbată munții, câmpiile, văile și dealurile noastre, să umple aerul, să răsune până în unghiurile pământului cele mai depărtate, ca lumea întreagă să se încredințeze că **Unirea** este suflarea popului român, este glasul României!

„Libertat-a, dragii mei, mai totdeauna se dobândește cu luptă; și chiar când e nedisputată, ca tot ce e sfânt, ea are fiorii ei, și, precum cel ce nu are conștiința nevinovăției sale nu cutează să-și atingă buzele de sf. potir, asemenea cel ce nu are conștiința dritului său nu îndrăsnește să-și însușească libertatea și să zică:

„Eu sunt liber, iată ce voiesc“. Faceți dar să aibă toți Românii conștiința driturilor lor, să deschiză ochii la lumina adevărului, ca să nu se spăimânte de umbre, de amenințările ce vor căuta să le facă oamenii rău nărăviți a comanda în Principate și străinele influențe inimice. Un pop, aibă lumea întreagă în contra-i, de va voi în unanimitate să fie liber, va fi liber; cu atât mai cu seamă când mai toată lumea este cu dânsul. Astăzi conștiința noastră de români ne zice, că a sosit timpul să arătăm cine suntem; toți populi și mai toate puterile ne învit la o mare manifestație națională; pe tărâmul legalității dar, avem dritul și datoria, avem puțința să îndrăsnim tot. Capetele 'n sus Români! Fiți semeți, fiți de bronz și fier! Fiți Români!... Nu vedeți că ceace vi se cere nu este numai un act politic, ci o taină sfântă? Nu simțiți mâna lui Dumnezeu frământând inimile voastre, n'o vedeți împingând în ajutoru-vă chiar pe ceice până ac trecea de inimicii emancipației popoarelor?“ —

Bp. II/909.

N. CÂRSTEA.

Patriarhia și Aromânii. Discursul deputatului aromâu dr. Mișa, se știe că a produs un scandal în toată regula în Camera turcă. Intențiile Patriarhiei și deputaților greci fiind desvăluite în plin parlament, grecii din Constantinopol au căutat să se desvinovățească față de guvern. De aceea au înaintat un memoriu președintelui Camerei, «*Ahmed-Riza-bey*», în care spun între altele:

«Un deputat luând apărarea cauzei aromânești, a spus cuvinte injurioase pentru Patriarhie, patriarh și națiunea greacă în genere. Onor președinte al Camerei trebuie sau să pună la ordine pe sus numitul deputat, sau să-l someze în Cameră ca să-și dezică cuvântarea-i calomnioasă. Patriarhia cu

adâncă durere constată acest incident și roagă cu insistență guvernul imperial ca să ia măsuri în contra celor cari impresionează rău populația de ori-ce nație ar fi ea».

Acest memoriu tendențios al patriarhiei a produs indignare în rândurile deputaților. Grecii cred că pot uza de capitulațiunile ce aveau sub vechiul regim, ca să stingă ori-ce mișcare națională la populațiunea creștină din Imperiu și să servească cu modul acesta cauza pan-elenizmului, care este o fantasmagorie a slăbiciunii grecești. Parlamentul cunoaște de mult intențiile patriarhiei, și le-a văzut mai lămurit atunci când șeful bisericii ortodoxe din Constantinopol a protestat în contra introducerii noului regim constituțional.

La memoriul patriarhiei iată ce a răspuns președintele Camerei:

«Deputații, după Constituție, au dreptul să-și spue părerile lor proprii. De aceea plângerea patriarhiei și memoriul ei nu-și au locul în parlament. De asemenea protestez în contra acuzației ce i-se aduce lui *Mișa Efendi* în menționatul memoriu, că ar fi atașat cauzei naționale românești. Patriarhia n'are nici un drept ca să se plângă pentru aceasta guvernului imperial. Din care cauză, d-lor deputați, nu prezint d-voastre memoriul în chestiune».

(«Viitorul», din Buc. III. nr. 445).

În contra alcoolizmului. În lumea întreagă s'a început lupta, fie prin legi, fie prin înființarea reuniunilor de temperanță, în contra alcoolizmului, a celui mai mare dușman al omenirii. În Anglia, Ministrul de interne a emis o comisiune, care să adune toate legile și dispozițiunile referi-

toare la alcoolizm și studiindu-le să prezinte un proiect, Zilele trecute comisia și-a și prezentat proiectul și propune, ca toate judecătorii să aibă drept să transpună pe ori care persoană care să va adevăra că este bețivă într'un sanatoriu al bețivilor. Când vor eși din sanatoriu să fie dați în timp de un an în grija poliției. Dacă și după aceea să vor îmbeta să fie internați pe un an; iar dacă să va repeți și mai departe chiar și pe mai mulți ani.

Dă drept comisia bețivilor ca înșiși poată promite înaintea judecătoriei, că să vor abține dela beuturile alcoolice. Pe aceștia apoi judecătorii îi pune sub paza poliției și dacă își vor călca promisiunea vor fi transpuși cu forța în sanatoriul bețivilor.

E foarte bună propunere, și când ne cugetăm la poporul nostru, care din cauza vinarsului plin de venin e căzut și în privința materială, și în privința spirituală, și dacă prin ordinațiuni cari nu sunt, și dacă sunt nu să esecută, nu-l putem ajuta, iar broșurile cari să scriu nu le cetește ori nu le înțelege, trebuie să cercăm mijloace pe cari poporul însuși văzându-le să le urmeze. Acestea mijloace ar fi Reuniunile de temperanță. La noi în Blaj s'a pus la cale înființarea unei astfel de Reuniuni, în care datori sunt să între toți cei cu dragoste pentru poporul din care fac parte. În condițiunile pe cari trebuie să și-le iee cei cari întră în această reuniune pe lângă abținerea ori temperanța în beuturile alcoolice este și combaterea alcoolismului pe toate căile legale și posibile. Ajut: Dumnezeu, ca scopol nobil al acestei reuniuni cât mai iute să se poată realiza.

Ion Câmpean.

Care e stăpânirea cea mai bună? Aceea, care ne învață să ne conducem pe noi înșine.

REVISTA POLITICĂ

Povăţuitorii opiniei publice.

O foaie dela noi, care de o vreme arată cel puţin un bun simţ în politică, se plânge de *consecinţele unei nechibzuieli*, comise de cele mai răspândite (?) două ziare dela noi, cari «*au comentat în mod foarte ciudat şi nepotrivit situaţia noastră în monarhie şi raporturile noastre cu Viena şi cu Dinastia*». Din prilegiul că «Bud. Hirlap» exploatează în sens impropriu şi contra noastră «comentariile» celor două ziare răspândite dela noi, numita foaie, care este «*Ţara Noastră*», (Nr. 8.) încreastă, faptul acesta atât de grav în sine, drept consecinţe ale unei *nechibzuieli*. Să ni-se ierte a spune, ca unii cari n'avem nici un obligament de grupare de a menagea slăbiciuni atât de păgubitoare, că faptul relevat este cu mult mai grav, de cum îl socoteşte cu chibzuială resignată «*Ţara Noastră*», şi că avem a face şi aci cu un simptom din cele mai primejdioase a stărei de *disoluţiune extremă*, în care ne găsim. Şi dacă voim să ne smulgem odată din starea totalei desorganizări şi desorientări politice, trebuie să punem degetul şi pe aceasta rană, din care provine, în parte, însaşi boala desorganisirii, şi care este: lipsa de *povăţuitori sinceri şi cinştiţi luminaţi ai opiniei publice*.

*

În viaţa politică *organizarea* este de sigur o condiţie de importanţă pentru a duce o luptă cu şanse de izbândă. Un popor poate avea talente, poate avea caractere, poate avea individualităţi marcante şi luminoase, dacă nu are însă o puternică şi solidă *organisaţie* politică, nu poate ajunge la izbânzi, decât ori foarte cu greu, ori foarte târziu, sub presiunea altor factori, sau pe urma unui noroc, care nu poate fi prevăzut, şi care nu mai este element politic. *Organizaţia* corespun-

zătoare, care pune pe fiecare la locul său, și încheagă, prin cuvenita disciplină, toate forțele vii ale națiunii, înfrânând pornirile exagerate și oțelind prin conștiința totalității chiar și puterile cele mai modeste, — face din forțele răslețe o tabără bine rânduită, care mai curând sau mai târziu trebuie să ajungă la biruință, dacă este bine comandată sub steagul unei cauze drepte, cum este și cauza poporului românesc. Fără o astfel de *organizație* însă, se pot da lupte mărunțele de guerillă, se pot provoca conflicte, mai mult sau mai puțin demne, se pot face fel de fel de demonstrații, spontane, neprevăzute și necalculabile, în sfârșit se poate avea «o lungă desfășurare de opintiri, de ciocniri, de atacuri și înclăștări înverșunate» — cum prevedeau activiștii nostri neprevezători la începutul «activității» lor — («Trib.» Nr. 12—1909.) dar după o astfel de sbuciumare chaotică nimenea nu poate aștepta, cu dreptul, «un sfârșit de pace și de biruință». Capătul unei asemenea «epopee de lupte» care de fapt e mai mult o nesocotită cheltuială de energii încărcate, nu trebuie să fie — pentru că nu *poate* fi — biruința, fiindcă asta, în politică mai ales, se câștigă numai în lupte bine comandate, nici decum însă în niște zoliri și zdrobiri fără rost ale unor firi impulsive, mănate de fel de fel de porniri neordonate și neorganizate; ci capătul lor sigur calculat este numai unul: oboseala și disgustul, care premerge căderii neașteptate.

De aceea reclamăm noi organizare și earăși organizare, și de aceea am reprobat totdeauna pornirea nesocotită la războiul politic, înainte de a se face *organizarea*, deci pregătirea cea mai elementară și posibilă.

Organizația constituie organismul viu al vieții politice. Fără de organismul acesta bine încheagat ori-ce *politică* e numai aparentă, o amăgire de sine și o amăgire, conștie sau inconștie, a altora.

Având odată acest *organism* desăvârșit, *conducătorii* lui constituie capul gânditor și ocârmuitor, ear presa, organele publiciste, constituie *plumânii* prin care *organismul* însuși respiră și se hrănește. Orice cap bun și ori-ce creeri ar avea cineva, dacă nu are plumâni puternice și sănătoase, nu poate duce o viață rodnică și productivă. Prin plumâni răsuflă, prin plumâni se regenerează sângele, merit să alimenteze creerii, la o funcțiune prosperă și luminătoare.

Dacă e întemeiată însă plângerea că nu avem *organizație*, și nu avem *conducere* cum s'ar cădea, apoi și mai dureroasă e constatarea, că nu avem presă la înălțimea chemării sale. Doar însăși starea de disoluțiune a «*organizației*» se datorește în mare parte presei, care a influențat-o și o influențează și acum, în loc ca presa se fie influențată de conducerea organizației. Astăzi când organizația noastră de partid,

a ajuns în halul de nerecunoscut, în care se află, trebuie să recunoaștem, că mare parte din vina pentru desorientarea ce stăpânește, revine mai ales acelei prese, care cu mai mult sau mai puțin drept, se girează drept *organ* al partidului.

Am ajuns azi în situația, că în loc ca partidul să cărmuiască, prin conducerea sa, presa, și prin ea poporul, se întâmplă tocmai întors, că unele foi «cârmuiesc» poporul «în numele» partidului, dar fără a avea o unitate de vederi, unele cu altele, sau cu vederile partidului. Niște oameni necunoscuți, sau *prea bine* cunoscuți, au ajuns azi dic-tatori absoluți ai tuturor; fără ori-ce titlu de drept sau moral, ei judecă și decretează, chipul în numele partidului național, de multe-ori cu to-tului contrar direcțiunii principiare a acestui partid și contrar tuturor intereselor lui neschimbate. Numai așa e cu puțință, că unele ziare «*sunt așa de puțin consecvente cu politica din trecut*». (Ț. N. Nr. 8.)

* * *

Dar să vorbim în concret. Cele mai cu pretenție ziare la noi sunt «Lupta» și «Tribuna». *Cine și cum* le conduce? Sau mai bine: *Cine și cum* conduce, prin ele, opinia publică românească azi? Azi în timpul acesta extrem de serios, când fiecare clipă poate aduce evenimente hotărâtoare pe veacuri, când în fiecare clipă se *face istoria*, și în care tot cuvântul, și tot pasul, trebuie cumpănit mai mult ca oricând altă dată! Azi, când *atitudinea* fiecărui popor din monarhie nu e observată numai între hotarele ei, sub raportul stărilor interne, ci mai ales în afară, în Europa, și când fiecare cuvânt și fapt cade cu greutate în cumpăna politicei esterne chiar a unei *mari puteri*, sau a unei *grupări* de mari puteri.

Să vedem deci, cine sunt povățuitorii opiniei publice românești în ace-ste vremuri istorice, când însași monarhia austro-ungară, atât de conser-vativă și lentă în mersul ei, «a întreprins o politică externă mai ac-tivă și mai energică ca până acum», și când «în vederea acestui scop Coroana are nevoie de situații politice normale, consolidate și armonice între ele, creându-și astfel în interiorul monarhiei razământul firesc și efectiv pentru acțiunile ei externe». (T. 310).

• Pentru a răspunde la aceste întrebări nu vom merge departe, ci vom lăsa pe cei interpeși să răspundă înșiși, unii despre alții.

Cât despre Lupta, ea însași s'a caracterizat în destul într'un număr (Nr. 214—1908) în care zicea:

«In numărul ultim (al »Neamului Românesc») vre-unul dintre **defrau-danții**, cari au fost la Luptă, ori vre-un prietin de al lor...»

«E greu a schimba dintr'odată în bine, ceea ce **naufragiații** încuibăți pe vremuri la «Lupta» au stricat...»

«Toate acestea însă nu îndreptăţesc pe nimeni să atace chiar şi pe deputaţii grupaţi în jurul acestei foi, de a căror bună credinţă au abusat tocmai acele caractere dubioase, cari» etc.

Va să zică: defraudanţi, naufragaţi, caractere dubioase.

Dar să auzim ce zice «Tribuna» la acest punct; ea o începe chiar dela început:

«Infiinţătorii (Luptei) au confundat întemeierea unui ziar cu o afacere negustorească. Ei au crezut că ajunge un singur lucru: banii, pentru a-l pune în faptă. Cu o *redacţie adunată cu arcanul* din toate colţurile ţării, prin telegrame, în 48 ore înainte de apariţia ziarului, fireşte, nu putea fi vorbă de un ziar organic şi deci influent.

«Unde poate fi aici o corporaţie, care în *virtutea autorităţii ei morale (!)* şi intelectuale covârşitoare e chemată să îndrepte *cu luminile sale opinia publică exercitând o înrâurire hotărâtoare asupra ei?*»

«...Nu mai întrebăm dacă *Lupta* a împlinit aceasta misiune... Ori cine cunoaşte, cât de *dureros de ruşinoasă a fost realitatea*, ce ne-a prezentat şi urmează zilnic să ne prezinte «ziarul autorizat al partidului.»

«Dar *blăstămul şi păcatele* din care s'a născut a urmărit'o necontent în cei doi ani de *vegetaţie*».

«Ce ar zice Baritiu, dacă ar fi cetit prăpăstiile *Luptei* când cu răskoalele din România? Şi ce ar zice Eminescu, cel mai mare apărător al culturii naţionale despre obligămintele şi ocrotitorii inepţiilor decadente ale unui Emil Isac? Şi ce „Zacherlină“ ar trebui să întrebuiţeze marele polemist Haşdău, ca să ne cureţe de insecte ca Birăuţ?

„Nu, Domnilor, am tolerat destul în unele naţionalismului, am răbdat în numele cauzei ce am susţinut, şi susţinem, dar şi răbdarea noastră are un capăt. Numai suntem învoiţi să tolerăm situaţia de astăzi. Să spunem sincer, că ziarul partidului naţional a ajuns să fie o *ruşine pentru tot trecutul, prezentul şi viitorul* presei noastre, şi dacă el ar dispărea imediat, faptul, că a putut vreodată să existe, ar rămâne totuşi o *pată* pentru presa românească şi o pângărire veşnică a amintirii marilor întemeietori şi înaintaşi“.

*

Nu putem să luăm nimic din această caracterizare colorată pe care «Tribuna» i-o face «Luptei». Trebuie însă să constatăm, că în privinţa virtuţii şi autorităţii morale, aceaşi icoană ar putea-o zugrăvi şi «Lupta» despre «Tribuna», fiind în acest punct cu totul egale. Nu vom să mai îngreunăm paginile noastre cu citate multe din aceste două vrednice surate, dar constatăm, că şi «Lupta» a spus la timpul său asemenea crude adevăruri «Tribunei», pe cari nici n'a încercat

măcar să le desmintească. Astfel în Nr. 125 din 1908 «Lupta» a scris la adresa «Tribunei» între altele:

«Noi știm că *illo tempore* un redactor al «Tribunei» a corteșit *palam et publice* pentru un candidat liberal, iar alt redactor al «Tribunei» a fost însuși candidat liberal pe timpul lui Széll. Mai știm și aceea că un fruntaș avocat și director de bancă, membru al sinodului și congresului, a fost bărbatul de încredere al partidului liberal și ca atare a arborat pe casa sa steagul unguresc, cu toate că în cercul respectiv era și candidat naționalist. Și cu toate acestea «Tribuna» nu a avut nici un cuvânt de ocară în contra acelu fruntaș și a iubitului prietin». —

De altfel pentru oamenii, cari se ocupă la noi serios de trebile politice nu mai e secret, că «Tribuna» din Arad a fost în totdeauna cea mai inconsecventă și mai fără de virtute foaie în cauzele politice noastre. Având oameni lipsiți de ori ce soliditate politică, condeie simbriașe și vanitoase, cari s'au slugit totdeauna pe sine sub specia cauzei naționale, ei au întrunit în sine cele mai strigătoare contraste, sărind dintr'un extrem într'altul și slugind cele mai contrare direcțiuni. Astfel «Tribuna» de acum întrupează în sine cel mai nestatornic și mai primejdios speculant politic, care, totdeauna ritor și stilist, acopere cele mai mortale salturi politice, pentru a se ținea totdeauna în apele popularității demagogice. Acest tip de ziarist importat la noi din țărâmurile străine, e acuși federalist național, acuși independist Kossuthist, care dintr'o vorbă scăpată în culoarele dietei ungurești construiește «impăcarea» cu Ungurii, și după ce combătuse zilnic pe Babeș, care cerea ca condiție «legea naționalităților», el licitează minuendo «impăcarea» pe o «lege electorală» — sau, cum zicea «Lupta» mai «ieftin» decât și-ar închipul politicianii maghiari.

Dinastic până la adulațiune, el la ori ce prilej se declară contra dinastiei, strigând că suntem abandonați, jertfiți, părăsiți; și până când ani de-a rândul cânta pe coardele Austriei și Vienei, de odată atacă «perfida Austrie» și cochetează cu Kossuthismul, când chemând pe Justh în fruntea evenimentelor, când laudând pe marele Kossuth. La 15 Martie iluminează chipul lui Kossuth, dar pentru aceea își bate joc de fiul acestuia; în parlament sbiară: «*mi is magyar érzelműek vagyunk*» — dar pentru aceea face pe grozavul în contra celor cu «mentalitate maghiară», cu cultură hibridă, și nu se genează a intra prin «separeuri» pentru a găsi Români, cari joacă «csárdás» spre a face de ocară lumei și bărbați cu renume și merite pentru cultura și arta românească. Înjurând pe toți «gedeonii» și transfugii, el întreține legă-

turi cu toţi colaboratorii şi denunţianţii de pe lângă fiţuicele ungureşti din Cluj şi airea, spre a să răsbuna pe bărbaţi integri, cari au avut prilejul dureros de a-i demasca legăturile secrete şi întâlnirile nocturne cu agenţii tipici ai şovinismului prigonitor, cum era Jeszenszky. Gata să facă trădător din ori cine nu-i recunoaşte infalibilitatea lui sau a amicilor, ori reprobă năsbutiile lor, el se girează de anteluptătorul «activismului» naţionalist, dar tot el se face corteş al candidaţilor unguri, şi se târăie în urma tuturor Hieronymilor şi Kristoffylor de la cari poate aştepta ceva. Reprezentant al naţionalismului curat nu se ruşinează a face şi cel mai bizantin confesionalism, ajiţând ura oarbă a fanatismului, atacând episcopi, sau linguşind episcopi; făcând dintr'unii mari apostoli ai româanismului, din alţii trădători ai neamului, după cum îi dictează interesul personal. Gata să te înalţe la cereiri, ca «cel mai vaşnic deputat» când eşti amic «de ai nostri», sau să te facă «rău» «şifnos», «păcătos» când nu eşti din «grup», el propagă toate urile şi toate înfrăţirile, toate înăspririle, pentru care se face martir naţional, şi toate «îndulcirile millenare»; apelează totdeauna la solidaritatea naţională, lăudând dragostea dintre fraţi, şi provocând în acelaş timp toate desbinările, toate spărţurile, menajând toate pornirile separatiste şi toate «grupurile» de amici.

Astfel de «tipuri» sunt la noi modele de ziarişti, povăţuitori ai opiniei publice, conducători ai organelor, cari ar fi să servească *organismul* nostru naţional! Numai cu astfel de sfetnici în politica esternă, se poate să ni-se întâmple, cea ce ni-s'a întâmplat, ca să vedem în cele mai grave chestiuni de politică esternă cele mai rătăcite păreri în ziarele noastre şi pe temeiul acelora să ne vedem denunţiaţi de organe ca «B.-Hir.», (nr. de 26 Febr. a. c.) că am fi în contra anexării *Bosniei şi Herţegovinei*, pe care de fapt am salutat'o ca un act de mare putere, reprezentantă a ordinii şi civilisaţiei spre Orientul Balcanic, şi că am simpatisa cu boicotul turcesc, agitând ca să înceapă şi România, şi noi cu toţi, acelaş boicot, ca leac în contra «perfidiei austro-ungare»... Numai astfel de agenţi provocători sau nişte inconştienţi pot să ne prezinte în pragul războiului, ca *sârbofili*, şi contrari intereselor Monarchiei habsburgice, şi să deie ziarului maghiar citat aparenţa unui motiv, de a pune la locurile cele mai înalte: întrebări ca aceasta: «Oare pe urma acestei situaţii internaţionale atât de grave, face vor aceste simptome să înţăleagă Casa domnitoare şi conducătorii afacerilor esterne şi de războiu a *duplei monarchii*, că naţiunea maghiară este singură, care în timpuri critice păşeşte în inreresul Monarchiei cu toată credinţa devotamentului, cu cea mai înaltă pricepere şi disciplinare politică?» — pentru ca să invite Dinastia, ca în

vederea scurtîimei timpului, să se pună, de grabă, de a dreptul, în fruntea aspiraţiunilor naţiunei maghiare! — cum zice, cuvânt de cuvânt, «Bud. Hirlap», în articolul seu: «Az annekszió és a nemzetiségek».

*

Nu! Aceasta nu mai e de tolerat. Nu-i destul, că ne doare inima, văzând că în locul unor ziarîşti, ca Iacob Mureşan, nemuritorul George Bariţiu, adâncul Timoteiu Cipariu, aprigii fraţi Aron şi Nicolae Densuşan, neclintitul Teofil Frâncu, şi înţelepţii Alexandru Roman, Iosif Roman şi Vincenţiu Babeş, până la Dr. Aurel Mureşanu, avem nişte nulităţi morale şi intelectuale puse în paza celor mai mari interese ale neamului. Nu! Trebuie să ne dăm seamă că printre tipurile acestea, cari să vîră pe la redacţiile ziarelor pot să fie nu numai inconştienţi, şi nechibzuiţi, ci eventual nişte primejdioşi agenţi provocători, puşi anume pentru a lîfera astfel de material bun, cu care să ne compromită la locul hotărător, şi faţă cu aceasta eventualitate trebuie să ne îngrădim. Faimosul Azev, trebuie să fie un memento tuturor popoarelor, pentru a-şi deschide bine ochii, cui îşi încredinţează, în timpuri istorice, reprezentarea intereselor sale naţionale. De aceea: Videant consules!

† Coriolan Brediceanu

Cel mai tipic Bănăţan şi Lugojan, fruntaşul luptătorilor unui colţ de ţară a murit pe neaşteptate provocând şi prin moartea sa ca şi prin acţiunile vieţii sale un şir de fapte şi evenimente mari, dar duioose şi dureroase.

Înmormântarea i-să făcu la Lugoj, desfăşurându-să în curtea bisericeii a cărei devotat fiu era, ca o mândră manifestaţiune naţională. Pe urma lui a rămas însă un gol, pe care cum s'a văzut nime nu l'a putut umplea. Toată presa a fost unanimă intru a încununa cu cuvinte frumoase mormântul acestui Român.

În deosebi »Sămănătorul« din Bucureşti ia făcut un potrivit elogiu din care reproducem următoarele: »Politiceşte, Brediceanu era amicul cel mai intim al d-lui A. Mocsonyi, de când intrase în politică

și până la moarte. Fire dreaptă, și mândră de corectitudinea sa, Brediceanu a fost tipul omului real. El a avut de suferit pe vremuri, pe urma legăturilor sale politice cu d-l Mocsonyi, care ajunse a fi tratat pe vremea Memorandului nu numai ca »moderat«, ci ca »trădător«. Firește, vorbe ce să spun la mânia. Nimeni din oamenii nepărtinitori nu s'a îndoit vreodată de bunele sentimente românești ale Mocioneștilor. Dar și peste munți s'au făcut destule greșeli politice!.. Lui Brediceanu mai nimic nu i-se poate reproșa. El avea prea mult tact politic spre a să deda la exagerări fie într'o parte, fie într'alta. Chiar și în vremea din urmă — colegii parlamentari îi ziceau »Bătrănu«. Moartea lui timpurie a fost o urmare a încordării sale prea mari.

Cronica politică lunară.

— Libertatea cuvântului în dietă — Alegerea de la Oravița —

Impresia dezastrului — „În cadre ungurești“ —

Cultura și politica.

„Cazul Maniu“ și „dezastrul de la Oravița“ sunt faptele ce stăpănesc orizontul nostru politic în acest sfârșit de iarnă geroasă. Amândouă sunt cunoscute din ziare. Dr. Iuliu Maniu, vorbind în ședința din 16 Februarie la proiectul contingentului de recruți, a fost huiduit aproape ca Dr. Vaida, când își cerea scuze pentru faimoasele „versuri“ și în fine președintele camerei, Măria Sa Justh, cel cu »împăcarea« i-a detras pur și simplu cuvântul, sub motiv, că nu poate permite să vorbească contra limbei maghiare în armată..

La Oravița, alegerea din 2 Martie s'a sfârșit cu învingerea candidatului guvernamental Dr. Iosif Siegescu, care a avut aproape 1000 de voturi majoritate față cu dl *George Pop de Băsești*, președintele comitetului național. Rezultatul acesta, datorit unei groaznice influințări asupra alegerilor, e cu atât mai isbitor, că Coriolan Brediceanu, de fericită memorie, reușise în Oravița cu o majoritate de 1000 voturi! Desolațiunea deci e, cu tot dreptul, foarte mare, și ea va forma desigur încă mult timp obiect de meditațiune pentru oamenii serioși. Ne fiind încă faptele acestea cunoscute și cercetate sub toate fețele lor — o chestiune, cum zice dl Iorga, are atâtea fețe — încă nu se poate spune acum totul, ce ar fi de spus. Constatăm numai, că pășirea d-lui Dr. Maniu, a avut până acum, pe lângă întăritarea, de nou, în mare grad,

a cercurilor ungurești, și o disensiune, cu aceia, pe cari clubul deputaților noștri li socotea drept aliați: Sârbii, Slovacia și socialiștii. Un sârb a desavuat în plin parlament pe Dr. Maniu, sub cuvânt, că n'ar fi exprimat ideile clubului; Slovacia au tăcut, ear «Népszava», organul socialiștilor, de asemenea l'a reprobat sub cuvânt, că ar fi pledat numai pentru limba germană; nici măcar dreptul limbii române nu l'a reclamat, cea ce și ei — socialiștii — zic, ar înțelege.

Ambele cazuri arată odată mai mult, cât de neoportun a fost pașul făcut în 10 Ianuarie 1905 la Sibiu, într'o pripită nesocotință. Suprimarea cuvântului în parlament, și comprimarea voturilor la alegerea din Oravița, arată ce înseamnă și azi libertatea cuvântului și libertatea votului la noi; amândouă confirmă că vestita maximă a generalului Doda își are și azi rostul său, și că peste tot, nu era pasivitatea, cea mult hulită acum, trândăvie, cum nu e nici lăudata activitate o vitejie. Dimpotrivă pasivitatea era atitudinea tradițională și singură prudentă în atari împrejurări a românilor, pe când activismul era naivitatea nesocotită a unor oameni de bună credință, dacă nu hasardarea unor socotelnici ariviști. Pasivitatea ținea poporul la olaltă, sub scut; activitatea îl espune ispitelor desbinătoare, ori îl aruncă la abator.

*
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Correspondentul ziarului «Minerva», care dă amănute interesante de la Oravița, resumează astfel impresia dezastrului:

«Înfrângerea suferită de Români... a produs o impresie penibilă în toate cercurile românești. Unii dintre fruntași îmi spuneau că mare greșală s'a făcut, punându-se candidatura președintelui partidului. Când era știut de toată lumea că faimosul Burdea, marele dușman al românismului, primise imputernicire de la Pesta să împedice pe ori ce cale intrarea candidatului naționalist, în parlament, se consideră ca o imprudență gravă candidarea lui George Pop de Băsești. Înfrângerea fiind fatală... se putea arunca în luptă un alt candidat, iar nu chiar pe șeful partidului naționalist.

Descurajarea a pătruns și în celelalte cercuri, în cât luptătorii de aici (Lugoj) discută, dacă n'ar fi mai nimerit, ca deputații să reîntre în starea de pasivitate, depunându-și mandatele, în semn de energică protestare...»

*

✓ „Bud. Hirlap“, de la 7 Martie, lăudând pe dl Burdea din prilejul acestei alegeri zice, drept concludiune:

„Elementele cu acest fel de gândire trebuie să le spriginească în activitatea lor politică și opinia publică maghiară, pentru că esemplu

lor, va dovedi *moderaţilor*, cari prin alcătuirea unui partid mai moderat ar voi să oprească în calea lor primejdioasă nisuiţele ultraiste, cumcă pentru naţionalităţi nu poate fi folositoare nici un fel de politică, ori cât de moderată şi patriotică ar fi ea, dacă acea nu ar voi să se desfăşure pe temelii deplin loiale şi legale în *cadrele partidelor maghiare*, cari există acum“. — Eată ce serviciu face burdismul şovinismului unguresc în paguba Românilor!

*

În «*Neamul Românesc*», dl Iorga vorbind de cazul Maniu şi Asociaţia din Arad, zice:

„Dl Iuliu Maniu a fost batjocorit, huiduit şi ameninţat în Camera. Acest »al doilea cas Vaida« e cel dintâi eveniment.

«Cas Vaida?» Nu tocmai! Dl Vaida e o fire pornită, un temperament focos. D-sa a adus în discuţie, când cu acele straşnice scene, lucruri cari nu făceau parte nici din subiect şi nici din programul de luptă al deputaţilor români din Parlamentul ungar. Un incident neprevăzut, o intercalare nedibace au provocat scandalul, care a scos la iveală, de sigur, sălbătăcia adversarilor, dar aşa, puţin, şi nepregătirea politică din lagărul românesc. De aceea dl Vaida a şi căutat să înlăture la tipar din cuvântarea sa faimoasa poezie şi i-a părut rău că a venit prea târziu.

Seninul domn Iuliu Maniu, fire blândă şi înţelegătoare, fără cavalerism feudal şi tactică împrumutată dela Unguri, n'are nimic de retractat. Are conştiinţa pe deplin împăcată. Era în discuţie chestia limbii de instrucţie maghiară şi a văzut o primejdie pentru păstrarea naţionalităţii româneşti, care fără limbă românească nu poate fi de cât doar o amintire istorică. A spus-o sigur şi împede, şi până la sfârşit şi-a păstrat calmul.

O altă întrebare e, fireşte, folosul ce poate ieşi din acest fapt nou. Dl Maniu era ascultat binişor, ca un cuvântător ales ce este, în parlamentul din Pesta; acum va fi ascultat vrăjmăşeşte. Multe lucruri bune nu se vor mai putea spune astfel, de un orator simpatice şi cuceritor.

Şi apoi punctul de vedere românesc era foarte bine cunoscut. Repetarea lui e un lux de vitejie, şi, aşa cum stă neamul nostru acolo, trebuie să se ferească în toate de lux, care nu poate fi decât risipă. O chestie are, doar, atâtea feţe, şi, cu puţină dibăcie, poţi spune zâmbind lucruri foarte crude pe care duşmanul să le suferă fiindcă n'are cum altfel.“

Descriind apoi adunarea Asociaţiei din Arad zice:

„Aici s'au perindat liniştit cuvântătorii şi conferenţarii şi s'au strâns bani pentru cartea românească. Şi ni-se pare că aceasta, fără a fi aşa de dramatic, înseamnă mai mult.

Căci cu un duşman ajunge o singură răfuială, atunci când o poţi începe şi isprăvi cum îţi place ţie. *Dar pentru întemeierea unei solidarităţi naţionale trebuie munca de fiecare zi a celor mai buni şi harnici. Păcat dacă ei îşi pierd în zădar puterile aiurea!*“

Facem cuvenită rezervă faţă cu aprecierile d-lui Iorga şi ne rezervăm a ne spune părerea noastră proprie în chestiunea Maniu. O observare însă avem faţă cu „Ţara Noastră“:

Nu suntem de acord cu „Ţ. N.“ care din acest prilej vrea să facă ironie de „prudenţa şi circumspecţiunea unui om politic din România“, care este dl Iorga. Şi ne pare cu atât mai curioasă aceasta silită ironie, că ea vine dela oameni puşi în slujba şi solda acţiunilor noastre culturale şi cari nu ne vor putea convinge, ori câtă osteneală îşi dau aci, că acţiunile culturale nu ar fi mai mult decât acest fel de politicianism, de care dânsii se arată atât de poftitori.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Românii-Sârbo-fili?

«Telegraful Român» organul oficios a Metrop. gr. or. române în Nr. dela 4 Martie ne surprinde cu un articol simpatic «micului dar energicului popor din Sârbia», în care autorul, povăţuitor al opiniei publice, îşi exprimă opinia că poate «vor veni şi diplomaţii la convingerea că acea ce cere Sârbia, pentru a se linişti a fi mulţămită, nu e lucru tocmai aşa de mare ca să nu i-să poată acorda». Cu atât mai vârtos, că doară — zice «T. r.» — «Nu e scris nicăiri că Austro-Ungaria are să iese biruitoare dintr'un eventual războiu cu Sârbia, despre un războiu purtat chiar şi între un stat mare şi altul mic, nu să poate şti înainte cum se termină. Istoria lui David şi Goliat să poate repeta.»

După aceste înalte elucubraţiuni «T. r.» concludă că cea-ce cer Sârbii, (o compensaţie teritorială) li-să poate da fără a fi păgubite interesele monarhiei noastre, pentru că ceruta fâşie de pământ li-să poate da din Sangiacul-Novibazar, pentru o despăgubire oare care plătită Turciei a cărei proprietate e, şi care lipsită fiind de bani, sigur că o vinde bucuros».

Va să zică după ce monarhia noastră a dat 125 milioane Turciei ca despăgubire pentru Bosnia şi Herţegovina, după opinia «T. r.» ar

fi să mai dea vre-o câte-va zeci de milioane ca să câştige pe samă Sârbiei şi Muntenegrului o punte de comunicaţie ca să-şi poată mai uşor ţese intrigile lor în contra Monarchiei.

Repudiem cu toată hotărârea acest punct de vedere în chestiunea Sârbiei, pentru că el nu răspunde nici sentimentelor, nici intereselor româneşti şi nici dreptăţii. Dar e şi o naivitate a discuta posibilitatea, ca Monarchia noastră, care are populaţiune de 50 milioane şi o armată organizată în perfecţiune, cu cele mai glorioase tradiţii militare, la a căror formare românii au contribuit şi ei storcând dela Napoleon cel mare titlul onorific de legiuni infernale, cu principii monarchice stabilite şi o disciplină de fer, ar putea să fie învinsă de fugarii dela Alexinaţ şi Slivniţa, cari prin scârbosul regicidiu ş'au pătat, şi numele, şi tronul, şi prin uciderea laşe a unei femei-regine, prin neşte oficeri de gardă înarmaţi, ş'au pierdut orice titlu moral înaintea lumii culte din Europa. Atari presupuneri ating deadreptul şi demnitatea românească, când se ştie că într'un eventual războiu tocmai corpurile române ale armatei — îndeosebi corpul ardelean din Sibiu şi cel din Timişoara — vor fi puse în prima linie, constituind cel mai vaşnic şi mai sigur element, care s'a înscris cu glorie în istoria războaielor Monarchiei. Nu ştie «T. r.» că după Milan Accurti procurorul în procesul din Zagrab, Sârbii au desnaţionalizat cea mai mare parte a elementului românesc de sud şi că astăzi încă 300.000 de Români din Valea Timocului sunt sugrumaţi naţionaliceşte, fără bis. şi fără şcoală, cum nici în Basarabia rusească. — Dacă organul Metropoliei din Sibiu a uitat sclăvia egipteană în care a gemut biserica românească sub ierarchia Sârbească, cea mai bizantină şi mai fanariotă între ierarchiile orientale, după cea grecească, apoi sunt proaspete insultele patriarhilor şi archireilor Sârbi la adresa românilor, în memorandumul lor, asupra chestiei mănăstirilor.

Am mai înţelege luxul unui asemenea limbaj filo-sârbesc, dacă pe tronul metropoliei gr. or. rom. ar fi vre'un Ivacicovici sau Novacovici, iar nu înalt P. S. Ioan Meţian, care şi-a făcut păşirea în viaţa publică, participând la marea adunare naţională de pe câmpul libertăţii dela Blaj. Astfel însă aşteptăm o rectificare spre a nu da ansă la bănueli faţă de Tronul, care a dat emanciparea Românilor de sub Sârbi şi autonomia bisericei gr. or. române, şi spre a intra în atitudinea stabilită oficios de conferenţa noastră naţională, care este în acord cu politica puterilor centrale Europene a triplei alianţe de care să ţine şi România. Că «Tribuna», care adeseori face rol suspect atinge une-ori coarde sârbo-file nu ne mai miră; dar că „T. r.“ care represintă oficios o parte a Românilor, să cadă în asemenea rătăcirii primejdioase cu asta nu ne putem împăca. O rectificare să impune.

Un interviu.

Ni-să comunică următorul interviu, pe care îl credem vrednic a să publica în revista noastră: «Într'o zi din Februarie a. c. mă întâlnii într'un cupeu a trenului accelerat, pe linia Budapesta—Predeal, cu un bărbat fruntaș al vieții noastre publice, care de multe ori s'a bucurat de încrederea deosebită a partidului. Era o veselă revedere după mai mulți ani, în cursul cărora multe de toate s'au întâmplat. Timp de călătorit împreună nu aveam mult, de aceea conversația ni s'a desfășurat într'un galop de înțeles.

— Eil ce mai e cu pasivitatea? — zise omul meu, prevenindu-mă.

— Vrei să mă previi? Dă-mi voie să te întreb eu, ce-i cu activitatea?

După un gest expresiv interlocutorul meu îmi făcu un esposeu de extremă nemulțumire, din care spre a cruța susceptibilitățile, nu-mi voiu reținea decât partea istorică.

... „La timpul său am fost onorat cu încrederea de a sonda în mai multe părți opiniile asupra activității și pasivității.

În misiunea aceasta am fost și la D-nul A. Mocsonyi acasă.

— Ei, sunt curios cum s'a pronunțat distinsul fruntaș al partidului național...

— Îți voiu spune sincer: Dnul Mocsonyi și-a formulat astfel opiniile sale: «Trebue să-i lăsăm să între în activitate, pentru-că — nu-i putem reținea...

«Aș intra și eu în luptă, însă sub o condiție: să mi-se garanteze că în fiecare cerc putem nomina candidați cari ne convin, pentru-ca să alcătuim un grup de deputați, omogen în gândire și principii, cu care să te poți prezenta, fără temere, pe terenul de luptă. Dar să nu pășească oricui li trăsnește prin minte fără nici o autorizare și fără a prezenta nici o garanție prin caracterul și trecutul său

«Altfel te rog să spui dlui George Pop de Băsești, să-i spui că îl rog în interesul partidului național, ca Domnia Sa să rămână nemișcat și neclintit. Toți pot să pășească de deputați și să meargă în dietă, numai președintele partidului nu. Dânsul e dator sieși și partidului să stee neclintit și nemișcat; să nu convoace nici o conferență, să nu iee parte la nici o mișcare; să nu primească nici o candidare. Toți ceialți pot părăsi atitudinea veche fără prejudiții, numai președintele partidului nu.

«De vor ajunge la vre-un rezultat, bine; îi vom scuza cu toții cu drag, dacă însă nu, cel puțin reputațiunea partidului rămâne neatinsă.

— Ei bine ce a zis la acestea Dnul George Pop de Băsești?

— Iam comunicat fidel cuvânt de cuvânt opinia Dlui Mocsonyi. Și-a notat în carnetul său fiecare punct și mi-a zis că va ținea seamă de ele. Ce a intervenit nu mai știu. Ce a urmat vedem cu toții...

Trenul sosit la stațiunea mea și cu regret m'am despărțit de stimatele mele interlocutori, care știa foarte multe lucruri neștiute de cei mulți și care era foarte nemulțumit.

CĂLĂTORUL

CRONICA

Contribuiri la fondul pentru biserica nouă din Cluj.

Deși multe instituții nouă preocupă publicul nostru din Cluj, și pretutindenea se ivesc multe lipse, totuși ținta cea mare: o biserică nouă, frumoasă, corespunzătoare, aici în Cluj, vechea capitală a Ardealului, rămâne ținta ideală și stabilă, de care sufletele bune își aduc cu drag aminte. Noi însemnăm cu mulțămintă ofertele lor, pe care D-zeu le va răsplăti cu darurile sale cerești.

Au mai contribuit:

434. Ioan Rus — strada Szapan Nr. 7. — solv. 2 cor.; 435. Vasile Ghiran — strada Ipar Nr. 5. — solv. 6 cor.; 436. P. St. Dnă văd. Leontina A. Roman, Sebeșul-săsesc 50 cor.; 437. P. St. Dnă văd. Ermina Dr. Păcurariu, Sebeșul-săsesc 50 cor.; 438. Valer Drăgan, tunar 10 cor. Total 118 cor.

Cu prilegiul anului nou 1909, au binevoit ași răscumpăra obicinuitele felicitări de anul nou:

a) *în favorul bisericeii celei nouă din Cluj, următorii:*

Dr. Elie Dăianu, protopop, 5 cor.; Eugen Pop Păcurariu, cooperador paroch. 3 cor.; Aurel Hățegan, capelan 5 cor.; Ladislau Păpa, major 3 cor.; Iosif Orga, secretar «Economul», Petru P. Barițiu, tipograf, Vasile Pop, cassar «Economul», Mihail Radu, croitor, câte 2 cor.; Iosif Cutean, teol. abs. 1 cor.; Dr. Valentin Poruțiu, cand. de adv. 1 cor. Total 26 cor.

b) *în favorul cantinei școlare:*

Dr. Elie Dăianu, protopop 5 cor.; Eugen Pop Păcurariu, cooperador paroch. 2 cor.; Aurel Hățegan, capelan 5 cor.; Iosif Cutean, teol. abs., Elena Târziu, câte 2 cor.; Dr. Valentin Poruțiu, cand. de adv. 1 cor. Total 17 cor.

Dare de samă.*) La inițiativa «Reuniunii femeilor române — Sfânta Marie — din Cluj» în favorul pomului de Crăciun, pentru ajutorarea cu vestimente și încălțăminte a elevilor și elevelor dela școala română din loc, au binevoit a contribui următorii:

Institutul «Economul» 25 cor.; Institutul «Vatra», Vasile Hosszu, jude tablă, Dr. Grigoriu Moldovan, profesor de universitate, câte 10 cor.; Susana Truța n. de Leményi, Sidonia G. I. Docan n. Popp, Dr. Amos Frâncu, direct. de bancă, Ladislau Popa, major, comand. pieței Cluj, Dr. Victor Poruțiu, avocat, Paulina Popoviciu, câte 5 cor.; Ioan Nestor, jude de tablă în pens., Julia Ranta, Ana Dr. Morariu, Gligor Rus, Maria Bucsi, H., câte 4 cor.; Laura Ranta, Maria Barițiu, N. N., câte 3 cor.; Ladislau Papp, asesor la sedria orf. în pens., Vasiliu Pop, cassar la «Economul», Teodor Târziu, frizer, văd. Alexandru de Bohățiel, Iosif Ōrga, secretar la «Economul», Radu și Crețariu, Dr. Iuliu Pordea, adv., Livius Telia, văd. Amalia Pop, Dr. Dionisiu Roman, avocat, Antoniu Mandeal, secretar la «Transilvania», Eugen Pop Păcurariu, preot, câte 2 cor.; Nicolae Căciulă, șef compt. «Economul», 1 cor.; Ana Ciupej, Dna Körösi-Crișan, câte 2 cor.; Stefan Havaş, proprietar, Ioan Vlad, comercant, Vasiliu Sâncrăian, pantofar, Francisc Konka, comerciant, Dr. Valentin Poruțiu, cand. de avocat, Gavril Béres, comerciant, văd. Hermina Moldovan, Leontin Pușcariu, comptabil «Vatra», Valentin Drăgan, compt. «Transilvania», văd. Terezia Baldi, Tului Roșescu, protopop, Todor Irimiaș, comerciant, Vasiliu Meșter, câte 1 cor.; Floare Miron, cor. 1'20.; Nastasia Suci, George Farago, Ștefan Magyarosi, văd. Nastasia N., Iosif Cioplea, of. la comitat, câte 1 cor.; Ibrny 60. fil.; George David, 20 fil.; Maria Maier, 40 fil.; Herbei György, 20 fil.; Todor Baba-Orban, cor. 12'70.; Maior V. Popa, Dr. E. Dăianu, protopop, câte 2 cor. Total cor. 184'78.

La serata din 27 Dec. n. 1908, aranjată de corpul învățătoresc și elevii școalei române din loc, au binevoit a contribui tot spre acest scop, mai mulți participanți cu suma de cor. 53'80.

Primească toți marimonioșii contribuitoari, la pomul de Crăciun, mulțumita noastră cea mai ferbinte, pentru însemnatele oferte, cu cari s'a făcut multă bucurie și multă ajutorință acelor sărăcuți elevi.

Pentru: Reuniunea femeilor române — Sfta Maria — din Cluj.

Ana A. Popp de Leményi,
prezidentă.

Eugen Pop Păcurariu,
secretar.

— † *Alexandru Perényi* iurist absolvent a reposat în Moftinul mic, în anul al 25-lea al vârstei sale deplâns de mamăsa ved. și multe rudenii. —

— **Parochia gr.-cat.** din Bistrița, una din cele mai de frunte și-a stabilit budgetul pe 1909 cu venite de 13000 cor. și spese de 12700. A hotărât să repareze cu spese de 36000 edificiul vechiu de lângă biserică spre a întocmi acolo 3 cuartire, apoi localități pentru toate reuniunile române din oraș. Chiriile dau venite corăspunzătoare și astfel bun și cuminte lucru fac bistrițenii. —

*) Întârziate din lipsă de spațiu. Red.

— «Patria» din Cernăuți dă într'un număr date despre instituțiile noastre de învățământ. «Tribuna» le reproduce, fără a le îndrepta măcar. Se scrie anume: «Seminariile teologice-pedagogice au gr.-or. la Sibiu, Arad și Caransebeș; iar gr.-catolicii la Blaj». — D'apoi *Gherla* unde-i? Seminarul teologic și pedagogia de acolo nu numeră? Dar la Oradea-mare nu e pedagogie?

— Jidanii din Alba-Iulia și-au permis o mare îndrăzneală. În invitarea la balul lor «*Purim*» au pus, chipul de patroni, și numele inteligenților români de acolo — chiar și a preoților români! — fără știrea și învoierea lor. Tot așa și Jidănașii din Teiuși. Să nu fie mijloc împotriva acestei îndrăzneli?

— **Tipografia mănăstirii din Peri.** Cetim în «*Neamul românesc literar*», numărul 2 la pagina 100 următoarele:

«O ipotesă cu privire la tipografia ce ar fi fost în veacul al XVII-lea în mănăstirea marămureșană dela Peri (lângă Sighet) dând cărți rusăști și românești (păreră greșită), în recenta carte a dlui A. Petrow din Petersburg despre un Urbariu etc.»

Nu cunoaștem motivele din cari se afirmă că existența unei tipografii în mănăstirea Peri este «*păreră greșită*»; în interesul cauzei însă nu putem trece cu vederea aceasta afirmare fără să încercăm a o reduce la adevărata ei valoare:

Evmenie Sabov în *Christomatia* sa tipărită în limba ruteană la anul 1893 în Ungvár ne spune la pagina 185 referitor la tipografia din mănăstirea Peri (Gruşevo, Körtvélyes) următoarele:

Un tipograf refugiat din Cracovia, cu numele Svoipold Fiol a tipărit în tipografia aceasta pe la finea secolului al XVII-lea următoarele cărți:

Evangelie românească și molitevnic. (la ordinul principelui Georghiu Racoti) la anul 1696.

În limba slavonă s'au tipărit un «*Bukwar*» un «*Penticostar*» și un «*Triod*» fără indicația anului tipăririi.

Tot în aceasta mănăstire s'a tipărit un antimis cu text slavon la anul 1693. Martian.

— *Din despărțământul Reghin* al „Asociațiunii“ primim buna veste, că și pe acolo s'a început în iarna aceasta munca apostoliei pentru luminarea satelor noastre. Deja s'au ținut prelegeri cu schiop-ticonul în localitățile: Casva, Gurghiu, Hodac (două), Brețc, Fălfălău, Reghinul-săs. și Deda.

Deocamdată cu 25 diapozitive din viața lui Isus, cari însă fac cea mai covârșitoare impresie în tot locul. Din intratele benevole se vor comănda în curând și alte diapozitive.

Întâi s'a fost lansat un apel la cărturarii despărțământului, iscălit de protopopii: G. Șagău (gr.-or.) și A. M. Popa (gr.-cat.).

Până la primirea răspunsurilor așteptate însă a început lucrul în locurile numite A. M. Popa, ajutat în câteva de membrul în comitet Simeon Zehan, preot.

Cât privește cursurile pentru analfabeți și în comitatul Murăș-Turda a eșit dela inspectoratul reg. de școale ordin de încetare cu provocare la ordin mai înalt.

În Reghinul maghiar s'au sîstat, deşi se ţineau cu concursul notarului şi a învăţătorului de stat — în şcoala de stat. — Apoi nu e stat retrograd — cum zice un corespondent din acel comitat în Nr. 29—1909 al „Gazetei Transilvaniei“ ? ! . . .

— „Evlavia unei religiozităţi senile“. Ni-se scrie: Aşa numesc căpeteniile dela „Luceafărul“ — Nr. 4—1909 — ideile calde creştineşti din articolii d-lui Aurel C. Popovici, publicaţi în „Sămănătorul“!

Astfel fii de preot ai „Luceafărului“ ironizează sfintele sâmtăminte ale laicilor fruntaşi între laici! . . .

Pe lângă d-l A. C. Popovici îi invităm pe aceşti soţi buni ai socialdemocraţiei fără Dumnezeu, ca să cetească şi recetească şi „Biserica noastră“ a d-lui I. Slavici din batjocoritul „Sămănătorul“ Nr. 6—1909.

Ba îi îndrumăm cu sinceră dragoste şi la foia „Icoane din viaţă“ — începută în Nr. 7 dela 20 Faur 1909 al „Unirii“:

Dixi . . .

EREMITUL.

— Adunarea »Economului«. Adunarea „Economului“ s'a ţinut la 27 Februarie n. în sala cea mare din casele institutului strada Vesselényi la oarele 10. — Preşedintele Dr. I. Marcu, canonic şi rector al seminarului din Blaj a deschis adunarea prin o potrivită cuvântare în care a relevat îmbucurătoarea desvoltare, pe toată linia, a institutului şi mai ales faptul, că pentru scopurile culturale jertfeşte proporţional mai mult decât ori care bancă românească. Pertractându-să toate punctele dela ordinea zilei adunarea cu unanimitate a primit toate propunerile direcţiunii, şi în locul vacant prin abzicerea d-lui Dr. Victor Poruţiu, care acum e avocatul institutului, a ales în direcţiune cu totalitatea voturilor pe d-l Ladislau Papp de Leményi, care prin câteva cuvinte bine simţite, şi-a exprimat mulţumita pentru încrederea ce adunarea i-a arătat. În momentul de a să închide adunarea, fruntaşul acţionar Ioan Pop, protopopul Morlacei, a luat cuvântul spre a exprima în numele acţionarilor deosebită mulţumită direcţiunii întregi şi în deosebi directorului executiv Dr. Amos Frâncu, pentru înţeleapta conducere şi îngrijire a afacerilor institutului, care nu e numai o instituţiune financiară economică, ci şi culturală. »Am sentimentul datorinţei morale — zicea cu un adânc simţ oratoric distinsul fruntaş din aceste părţi — de a mă face interpretul tuturor acţionarilor, când aduc tributul mulţumitei şi recunoştinţei noastre întregii direcţiuni şi mai ales distinsului nostru director executiv Dr. A. Frâncu, pentru stăruinţa, răbdarea şi devotamentul neclintit, cu care să dedică, de multeori cu jertfirea propriilor sale interese, îngrijirii conştienţioase a afacerilor acestui institut pentru noi toţi atât de preţios. Serviciile ce să prestau astfel, cu atâta abnegaţiune, în mijlocul celor mai mari greutăţi, sunt înaintea noastră ca o jertfă bine primită şi ca o muncă ce să prefacă în rugăciune după înţeleptul principiu social creştinesc: »Laborare est orare«.

Călduroasa şi adânc simţita cuvântare a umplut sala cu un aer de solemnitate, plină de înţeles, şi a fost încununată la sfârşit cu entusiaste aclamaţiuni la adresa d-lui Dr. A. Frâncu şi a simpaticului orator.

După adunare acționarii s'au întrunit la masă comună în hotelul »New-York« iar după aceea iar în sala de ședințe, unde dimpreună cu bărbații de încredere ai institutului din toate părțile au desfășurat un interesant schimb de vederi asupra mai multor chestiuni economice-financiare de interes general.

Dee D-zeu ca ideile ce s'au sămănat cu acest prilej să fie, ca grăunțele picate în sol rodnic spre a rodi nouă fapte bune. Cât despre mersul operațiunilor acestui institut a să vedea raportul direcțiunii pe care îl publicăm mai jos în întregime.

Cărți — Reviste — Ziare.

Ocupându-se mai nou de chestia polonă escelenta revistă sociologică germană „**Soziale Revue**“ (Essen-Ruhr) Nr. 1. (1909) pag. 96 și urm. nu se știește de-a mărturisi verde în fața tuturor: „că astăzi de mult se știe, că sâla — sâlă stârnește. În vremile de acum simțul național puternic desvoltat nu mai poate fi înăbușit și popoarele biruite nu se mai contopesc așa ușor în corpul națiunii învingătoare, precum s'a întâmplat aceasta cu veacuri innainte. Că Polonii din Prusia de vest, Posen și Silezia s'ar gândi la o separare¹⁾ de imperiul prusiatic, aceasta e curată minciună, și dacă totuși în adunările și întrunirile lor vorbesc polonește și cântă. cântece polonești, nu se poate privi aceasta ca o primejdie pentru stat. *Guvernul nu-și va ajunge scopul propus prin legea de espropriere!*²⁾ — Am tradus aci din cuvânt concluzia finală, la care a ajuns după serioase cercetări revista aceasta *catolică* germană, pentruca să se vadă cât de departe stau catolici nostri unguri, de catolici într'adevăr ideali ai Germaniei!

N. Cârstea.

— „**Academia ortodoxă**“, societatea academică literară din Cernăuț implinând 25 ani a esistenței sale va serba acest aniversar prin scoaterea unui almanach literar, care va apărea în preajma sf. sărbători a Paștilor. Suntem veseli a putea reproduce înainte din acest almanach portretul literar despre Florian Porcius scris anume și pe care îl dăm în fruntea acestui număr al revistei noastre.

— **Dnul Delavrancea** distinsul scriitor a făcut lumii românești o plăcută surprindere, cu drama sa cea nouă »Apus da soare«, care s'a reprezentat curând după serbările Unirei, generale în toată România, la teatrul național din București. În numărul proximal revistei noastre vom publica o aprețiar a acestei piese a D-nului Delavrancea, care regretăm, că din lipsă de loc nu o putem da în acest număr.

¹⁾ E știut, că și Polonii sunt bănniți de „conspirații“, de „tendinți subversive“, „centrifuge“ etc. în contra Statului German, — cași noi aici.

²⁾ Sublinierea aceasta se datorește originalului, după care le traduc. — Dealtmintrelea despre legea aceasta de espropriere s'a mai vorbit în această revistă în anul trecut Nr. 2. pag. 53 și Nr. 3—4 pag. 99 și urm).

— „Convorbiri literare“, Nr. 1—909 e dedicat întreg chestiunii unirei, al cărei aniversar de 50 ani a fost serbat în linii mari de întreagă societatea şi presa română. Păcat numai că pe lângă valoroase studii se publică şi scrisese totdeauna preocupate şi tendenţioase ale lui I. Russu-Şirianu, care vără astfel şi în paginile serioase ale Convorbirilor suspectele lui teme predilecte: Alianţa cu socialişti şi «Abandonarea» noastră din partea tronului, care ne-ar impune să ne schimbăm şi noi politica...

— **Epistola pastorală** a arhiepiscopului Raymund Netzhammer cu ocazia pasesimilor, care ni s'a trimis şi nouă, confirmă cât de bun este acest obicei al arhierieilor pe care la noi numai P. S. episcopi gr. or. îl urmează de rigoare. Cităm din aceasta pastorală următoarele:

«Dacă o familie nu priveşte pe Isus ca pe Dnul şi oblăduitorul ei, atunci ea nu e creştinească; dacă un stat nu-şi potriveşte alcătuirea după învăţătura d-zească alui Christos, dacă nu consideră morala sa drept prima şi suprema lege, atunci un asemenea stat nu e creştinesc, ci să pune la rândul evreilor şi strigă cu dânşii »Nolumus hunc regnare super nos», nu vrem că aceasta să domnească preste noi (Luc. 19. 14.) Christos trebuie să fie Stăpân în familie, suprem monarch în state si în societatea omenească».

— „**Casele şi Curţile ţărăneşti**“, este titlul unei cărţicele scrisă cu binevoitor gând pentru ţărani de parochul Teodor Bălăşel din Ştefăneşti Judeţul Vâlcea (România) şi face începutul bibliotecii culturale a societăţii «Dragostea creştină», înfiinţată şi condusă tot de acelaşi zelos preot. Preţul 20 libani. Central University Library Cluj

— „**Lucaefărul**“, vorbeşte în Nr. 4 despre celelalte reviste literare de aici şi din România, ca din înălţimi olimpice, cu multă îngâmfare de sine şi cu prea puţin respect de adevăr şi de alţii. Cât pentru „*Răvaşul*“, ni-se arată acum, în fine, de unde eşiau «svonorile» cari au fost fixate de confracţii de la „*Ramurile Craiovei*“. Va trebui deci să revenim spre a arăta unde este recredinţă.

— **Numai în cruce este mântuire**. Şapte predici pentru postul mare de M. P. Prattes, traducere de *Nicolau Popa*, preot al diecezei Oradea-mare. Preţul 1.80 cor. Pentru tinerime preţ scăzut. Spesele cu rambursa să încunjură dacă preţul să trimită librarului Vidor Manó, librar în Oradea-mare; în acest caz cartea să espediază francată.

— *Dr. Octavian Isopescu*, noul docent privat la facultatea teologică din Cernăuţ, publică în broşură lecţiunea cu care şi-a inaugurat prelegerile sale din studiul biblic. Abstrăgând de unele provincialisme, proprii bucovinerilor, prelegerea e ținută în stil literar, limpede şi cum-pătat, animată fiind de multă dragoste faţă de «iubiţii comilitoni» cum numeşte noul profesor pe elevii sei ascultători.

Trecând prin istoria vechiului testament, descrie astfel starea de azi a Israelului, care n'a voit să creadă în «Unsul Domnului»:

«Altarul lor este rece şi fum de tămâie nu se mai înalţă spre ceriuri. Templul lor zace în ruine şi nu va mai fi zidit, căci Messia nu o voeşte. Preoţii lor există astăzi numai după nume căci nu pot esecuta mai mult dirigătorii lor, iar poporul, în loc să primească cu bucurie cuvântul, întru nătângia sa oarbă se vaietă şi plânge la ruinele tem-

plului, aducându-şi aminte cu durere de strălucirea cea veche a Sionului. Aşa stă astăzi poporul Izrael în lume, ca un exemplu unic în felul său: un popor care era odinioară destinat să poarte mântuirea lumii, iar astăzi e lăpădat pentru cerbicia sa; un popor, care poşedea o patrie, în care curgea lapte şi miere, iar astăzi rătăceşte pribeag printre acele popoare, cari le uria odinioară atât de mult».

— «*Revista Bistriței*» (Nr. 8.) constată că suntem săraci în multe. Pe lângă învățătură ne lipseşte respectul față de noi înșine. Poporul nostru muncește cu multă trudă, dar n'are împărțeală, și nu are principii, care să-l călăuzească. Trăiește de pe-o zi pe alta.

— «*Tribuna*» (Nr. 37) scrie despre alegerea dela Oravița: «Preo-rirea cu puține excepții onorabile s'a purtat mișelește. Învățătorii aproape toți au fost ticăloși. Conducătorii din Oravița n'au destulă influență în popor...» Norocu, că mai jos acelaș scriitor adaugă: Momentele în cari scriem, sub imediata impresie a faptelor, nu sunt desigur proprii pentru o judecată liniștită și obiectivă.»

Cum să trăim? Povețe doctoricești pentru trebuințele zilnice, de *Aurel R. Dobrescu*. Medicinist la univ. din Gratz. Prețul 20 fil. Se capătă la biuroul «Asociațiunei» care a editat'o. O carte limpede și bine scrisă, foarte folositoare tuturor.

»Căldindarul Bibliotecii pentru toți«, un frumos volum, conținând o bogată materie literară, datorită scriitorilor frunțași, articole științifice din cele mai interesante (*Cucerirea aerului — Dispariția pământului etc.*), precum și toate indicațiile necesare pentru publicul care călătorește. Număroase ilustrații înfrumusează volumul și dau un deosebit interes căldindarului. Prețul vol. de peste 120 pag. 30 bani. Catalogul complet al acestei »Biblioteci pentru toți« a să cere la librăria editoare *Leon Alcalay, la Bucuresti*.

A apărut Nr. 422 al «Bibliotecii pentru toți» intitulat «**PENTRU PÂINE**» de *Sienkievicz*. E o năvelă realistă în care, tatăl și fica sa, polonezi, părăsesc patria lor plină de amintiri duiioase, pentru a merge în America în căutarea pâinei. Minte bătrânului clădește o lume de fericire și noroc. Călcând pământul dorit tot palatul fericirii se prăbușește, se scutură visurile ca florile de Maiu. Nenorocirea îi urmărește pretutindenea. Furtuna, sărăcia și revărsarea de ape în pustiurile americane închid ochii bătrânului îndurerat, că nu-și mai poate vedea draga Polonie. Fica, nebună, se sfârșește în portul New-York, frământată de dorul năvalnic după iubitul său Iasko din Lipiusk.

Citindu-o, ochii picură lacrimi de milă.

Un volum de peste 150 pagini, 30 bani.

Poșta Redacției!

V. S. în B. Iți împlinim dorința și o dăm — corectată nițel:

«Lasă-ți lira 'n fașe,
N'o mai desvâli
E 'n zadar copile,
Vers să dea nu ști».

I. m. Am primit cu mulțumită. Nu aveți nici o restanță. Sunt însă mulți cari au, și nici nu mai *respund*, nu se *întrebe*... Iată o deosebire.

»ECONOMUL«

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în Cluj.
Filiale: Gherla, Murăș-Ludoș și Panticeu. Espozitură în Aiud.

Onorată adunare generală!

Profitul curat realizat în anul 1908 este de K 61,125.14, deci cu K 15.456.76 mai mult decât în anul anterior de gestiune. Acest rezultat s'a ajuns cu toate fluctuațiile pieții de bani și împotriva concurenței nesolide, ce ni-se face din anumite părți, atât în urma consolidării interioare a institutului și a acțiunilor financiare sistematice dezvoltate la centru și prin filialele noastre din Gherla, Ludoș, Panticeu și espozitura din Aiud — cât și în urma raporturilor stabile de credit ale institutului nostru.

În asemenea condițiuni direcțiunea a socotit ca problema sa principală menținerea intactă a creditului țărănesc, baza principală a »Economului«, în vederea consecunțelor nefavorabile acestui credit personal provocate prin novela de execuțiune și proiectul de homestead. În acest scop am îngrijit ca aproape toate creditele țărănești să fie întărite prin documente de asigurare hipotecară fără îngreunarea clientelei noastre și am stăruit pentru constituirea de reuniuni Raiffeisen în legături stabile cu institutul nostru. Avem mulțumirea de a constata, că pe lângă cele create anterior în Gilău și Feneș, s'au inactivat până acuma astfel de reuniuni de credit în Sălciua-de-jos, Tic și Berind.

Pentru anul viitor socotim de una din problemele institutului întregirea capitalului social la suma de K. 400.000.— fiind până acuma acoperită prin opțiune la emisiunea III. suma de K. 356.800.—, credem însă că echitatea reclamă, ca acționarilor noștri să li să acoarde favorul de a putea opta și în acest stadiu cu suma urcată de K. 120.— pentru acțiunile nominale de K. 100.— rămânând pentru neacționari prețul de K. 150.—, de aceea Vă facem o propunere în acest senz.

Rentabilitatea unei astfel de investițiuni se dovedește prin faptul, că acționarii vechi, cari uzând de dreptul de opțiune au primit pentru versăminte 5%, participă acum și cu acțiunile din emisiunea III. deja la dividendă de 7%.

Adăugând după toate acestea, că institutul nostru, — care și în recut a contribuit pentru scopuri filantropice cu o sumă, ce propor

țional întrece cuota ori cărei alte societăți pe acțiuni, — și în anul acesta a căutat să răspundă potențat misiunii sale filantropice creând și Masa studenților și pedagogilor din Gherla și o ambulanță gratuită pentru bolnavii lipsiți din Cluj, precum și propunându-Vă o altă serie de contribuiri pentru scopuri culturale și umanitare din cuota filantropică, — Vă prezentăm al 23-lea bilanț al institutului nostru și tabloul comparativ al operațiunilor:

I. Depuneri spre fructificare.

Cu finea anului 1907 au fost	—	—	K	1,402.430·37
În decursul anului au intrat	—	—	»	504·122·42
			La olaltă	K 1,906.552·79
S'au ridicat în decursul anului	—	—	»	492.129·39
Au trecut pe anul 1909 în sumă de	—	—	K	<u>1,414.423·40</u>

II. Escont de cambii.

Cu finea anului 1907 au fost de	—	—	K	2,336.446·15
În decursul anului s'au escontat	—	—	»	4,923.220·28
			La olaltă	K 7,259.666·43
S'au achitat în decursul anului	—	—	»	5,030·656·92
Cu 31 Decembrie 1908 a rămas de	—	—	K	<u>2,229.009·51</u>

III. Credite camb. cu acoperire hipotecară.

Cu finea anului 1907 au fost de	—	—	K	168.261·—
În decursul anului s'au mai acordat	—	—	»	96.231·—
			La olaltă	K 264.492·—
S'au achitat în decursul anului	—	—	»	24.156·—
Remânând la 31 Decembrie 1908	—	—	K	<u>240.336·—</u>

IV. Obligațiuni hipotecare și cu cavenți.

Cu finea anului 1907 au fost în sumă de	K	193.420·32
S'au acordat în decursul anului	—	—
	»	2.421·—
	La olaltă	K 195.841·32
În decursul anului s'au replătit	—	—
	»	49.375·20
Cu finea anului 1908 au rămas:		
Obligațiuni întabulate	—	K 137.606·12
Obligațiuni caventate	—	» 8.860·—
	K	<u>146.466·12</u>

V. Reescont.

Cu finea anului 1907 a fost de	— —	K	1,115.141—
S'au reescontat în decursul anului	— »		3,102.205·70
	La olaltă	K	4,217.346·70
S'au răscumpărat în decursul anului	— »		3,094.529—
Remânând cu 31 Decemvrie 1908	—	K	<u>1,122.817·70</u>

VI. Reveriment.

Reverimentul general a fost în 1908 de	K	<u>34,284.967·61</u>
Circulația casei: Intrate:	K	10,664.033·21
Eșite:	»	<u>10,553.282·59</u>
	K	<u>21,217.315·80</u>

VII. Bilanțul anului 1908.

Suma activelor	— — — — —	K	3,234.021·95
Suma pasivelor	— — — — —	»	3,172.896·81
	Profit net	K	<u>61·125·14</u>

Față cu anul trecut o creștere de K 15.456·76

Propuneri.

a) cu privire la împărțirea profitului net, avem onoare a Vă face următoarele propuneri:

Din profitul net de K 61,125.14 să se subtragă 5% dividendă statutară pentru 3527 acțiuni K 17.635—, ear restul de K 43.490·14 să se împartă în modul următor:			
16%	fondului de rezervă	— — — —	K 6.958·42
10%	pentru scopuri filantropice, din cari	2%	
	pentru fondul zidirii bisericei gr.-cat.		
	Cluj, administrat de institut	K	869·80
	8% împărținde prin adun. gen.	»	3.479·21
10%	tantiemă direcțiunei	— — — —	» 4.349·01
4%	» directorului executiv	— —	» 1.739·60
7%	» funcționarilor	— — —	» 3.044·31
5%	» comitetului de supraveghiere	»	2.174·50
2%	» » membrii externi	»	869·80
5%	fondului de penziuni	— — — —	» 2.174·50
7%	» special de rezervă	— —	» 3.044·31
	Transport	K	<u>28.703·46</u>

	Transport	K 28.703·46
Restul de 34% :		
Supradividendă acţionarilor	— — — — »	7.054·—
Dotarea serviciului informator	— — — — »	2.000·—
Remuneraţiuni pentru personalul, care nu să împărtăşeşte din tantiemă	— — — — »	1.550·—
Parohiei române gr.-cat. pentru susţinerea şcolii rom. gr.-cat. Cluj, (dotaţiunea anuală cf. deciziei adun. gen. din 1907)	— — — — »	2.200·—
Pentru crearea unui fond spre ajutorarea şcolilor confes.	— — — — »	1.500·—
Supradotarea fondului de penziuni	— — — — »	482·68
	Total	K 43.490·14

b) Cuponul anului 1908 de K 7 să se răscumpere ca şi până acum imediat după adunarea generală.

c) Onorata adunare generală să binevoiască după ascultarea raportului comitetului de reviziune a da absolut direcţiunii pe anul 1908 şi a statori preţul marcelor de prezenţă.

d) Direcţiunea se autorizează de a vinde cele 432 acţiuni neoptate din emisiunea III. cu preţul de K 120— la acţionari şi cu preţ de K 150— la neacţionari.

e) Cuota pentru scopuri filantropice de K 3479·21 să binevoiască onorata adunare generală a o împărţi în modul următor:

1.	Ambulanţei institutului pentru bolnavii lipsiţi	K 600·—
2.	Mesei studenţilor academici din Cluj	» 400·—
3.	» » şi pedagogilor din Gherla	» 300·—
4.	Şcolii gr.-or. din Marişel	» 100·—
5.	» gr.-cat. din Jucul-de-sus	» 100·—
6.	» » » Popfalău	» 50·—
7.	» gr.-or. » Someşfalău	» 50·—
8.	Despărţământului Cluj al »Asociaţiunii«	» 100·—
9.	» Gherla » » »	» 100·—
10.	» Ludoş » » »	» 50·—
11.	» Panticeu » » »	» 25·—
12.	» Mociu » » »	» 25·—

Transport K 1.900·—

	Transport	K 1.900'---
13.	Atelierului de industrie casnică, Orăştie	» 50'---
14.	Cantinei şcolare din Cluj --- --- ---	» 100'---
15.	Reuniunii de lectură române, Cluj	» 200'---
16.	» sodalilor rom. Cluj, pentru scopurile proprii --- --- ---	» 70'---
17.	Reuniunii sodalilor rom. Cluj, pentru catechizarea ucenicilor --- --- ---	» 80'---
18.	Reuniunii femeilor din Cluj »Sta Maria«	» 50'---
19.	Pentru premiarea conducătorilor de cursuri pentru analfabeți (à 30 cor.) și întregirea premiilor la fondul regim. Nr. 51 K 30	» 180'---
20.	Pentru nenorocții din Sicilia și Calabria	» 100'---
21.	Fondului pentru curs agricol și fermă de model pentru țărani --- --- ---	» 100'---
22.	Fondului pt. curs de bucătărie pt. țărance	» 100'---
23.	Următoarelor societăți din Cluj: Pompierilor vol., salvatorilor, surdomușilor, orbilor, ajutor de chirie, antialcoolică și crucei roșii à 20 cor	» 140'---
24.	La dispoziția direcțiunii --- --- ---	» 409'21
	Total	K 3.479'21

f) Fondul creat pentru ajutorarea școalelor confessionale să se întregească în fiecare an cel puțin cu suma dotațiunii prime, iar din fond să se dea prin direcțiune începând dela 1 Iulie 1910 și ajutoare stabile pentru întregirea salarelor învățătoarești la școalele confessionale române, în caz de necesitate și sub condițiile, ca în comunele respective să se creeze cu concursul învățătorilor, reuniuni de credit Raiffeisen, cari să contribuie proporțional la salariul învățătoresc și ca învățătorii dotați să conducă potrivit cursuri de cetit-scris pentru analfabeții trecuți de vârsta școlaii.

g) Onorata adunare generală să binevoiască a alege în locul devenit vacant prin abdicarea D-lui Dr. Victor Porușiu, ales jurisconsult al institutului, cf. §. 32 din statute, un nou membru.

Cluj, 30 Ianuarie 1909.

Dr. Isidor Marcu m. p.
prezident.

Dr. Frâncu m. p.
director executiv.

Intre băncile mai mari

„ECONOMUL“

din CLUJ--KOLOZSVÁR

oferă, pe lângă garanția cea mai mare, procentul cel mai avantajos pentru depuneri spre fructificare.

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situația casei, imediat și fără abdicere.

Depuneri se pot trimite și prin postă pe spesele institutului.

Pentru depuneri de ale bisericilor și instituțiilor culturale și filantropice se fac condițiuni excepțional de favorabile.

Capital acționar și rezerve . . .	₰. 620.000
Depuneri	» 1,500.000
Esconturi	» 2,300.000

Casse nouă sistem Arnheim sigure contra focului și spargerii pentru depozite.

Casete Selfmen pentru mici economii.

Condițiuni favorabile pentru discounturi de cambii și pentru împrumuturi ipotecare.

Filiale în Gherla, Mureș-Ludoș, Pânticeu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri și fac toate operațiunile de bancă.

Dirrecțiunea.

La

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58

se primește numai decât un **practicant** sau **învățăcel**.

Cei ce știu limba maghiară sunt preferiți. Condițiile de primire sunt a-
:: vantagioase. ::